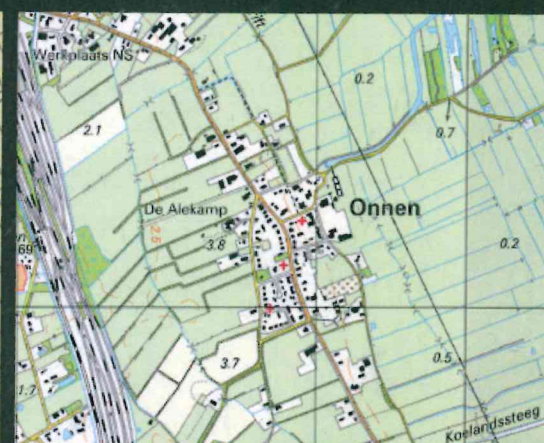

GEMEENTE HAREN

bosch slabbers

DORPSOMGEVINGSPLAN ONNEN

Lange
Landweg

O INHOUD

1 INLEIDING

- 1.1 Aanleiding
- 1.2 Opgave
- 1.3 Doel
- 1.4 Opbouw van het rapport

2 GESCHIEDENIS

- 2.1 Wordingsgeschiedenis
- 2.2 Occupatiegeschiedenis

3 KWALITEITEN EN KNELPUNTEN

- 3.1 kwaliteiten
- 3.2 knelpunten

4 VISIE OP HET GEHEEL

- 4.1 Gezonde landbouw-gezonde natuur
- 4.2 Waterberging
- 4.3 Behoud openheid
- 4.4 Behoud zichtlijnen
- 4.5 Natuurontwikkeling
- 4.6 Verjonging lanen
- 4.7 Beheer bestaande houtwallen en houtwalrelicten
- 4.8 Behoud dorpsstructuur
- 4.9 Bomen op openbaar terrein
- 4.10 Behoud karakteristieke paden en wegen
- 4.11 Ontsluiting landelijk gebied
- 4.12 Visie op het dorpsbeeld van Onnen
- 4.13 Nieuwbouw 'op dorpse schaal'

5 VERKEER

- 5.1 Inleiding
- 5.2 Situatie in Onnen en omgeving
- 5.3 De weg door Onnen
- 5.4 Binnen Onnen
 - 5.4.1 Aansluiting Mottenbrink
 - 5.4.2 Omgeving Tiehof/basisschool
 - 5.4.3 Haventje
 - 5.4.4 Kapelklok

6 HOE VERDER....

- 6.1 Communicatie
- 6.2 Veiligheid als prioriteit
- 6.3 Lokale agenda
- 6.4 Doorwerking beleid
- 6.5 Evaluatie

BIJLAGE: beleidskader

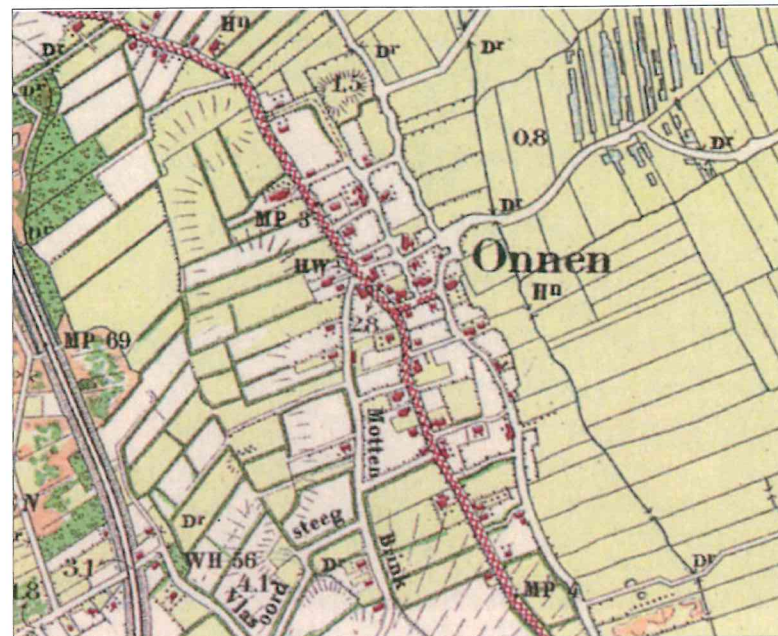

Lange
Landweg

HOTTINGERATLAS 1770

TOPOGRAFISCHE KAART 1900

overgang'. Het ligt aan de oostrand van de overgang naar de Hunzelaagte. Het is op de overgang' is dat het verschillende gezichten kent; aan de ene kant van de zandlandschappen, aan de andere kant de ktheid van het veenweidegebied. Het landschap van Onnen contrastrijk. Op korte afstanden komen verschillende

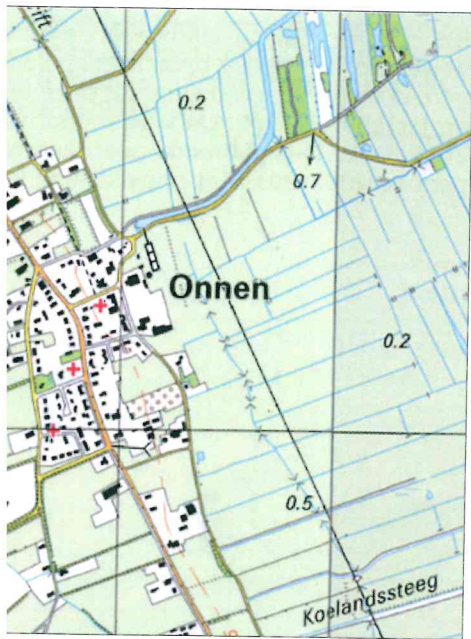
- het meer besloten, en collectief ontwikkelde esdorpenlandschap met de verhoogde escomplexen als gemeenschappelijke bouwlanden,
- het meer individueel ontwikkelde kampenlandschap, met houtwallen en singels op de perceelsscheidingen.
- de houtwallen en hagen op de overgang van Hondsrug naar Hunzelaagte,
- de weidsheid van de Hunzelaagte.

Behoud door ontwikkeling

In het dorpsgebied van Onnen is de band tussen verleden en heden nog duidelijk herkenbaar. Het is een cultuurhistorisch en landschappelijk waardevol gebied. De cultuurhistorische waarde betekent niet dat dit gebied "onder een glazen stolp geplaatst moet worden", dat de ontwikkelingen hier geen doorgang zouden kunnen vinden. Het landschap is dynamisch, laat zich niet fixeren. Wie de kaarten van 1850, 1900 en 2000 met elkaar vergelijkt ziet dat het landschap van Onnen aan een continue (doch geleidelijke) verandering onderhevig is. Waar het om gaat is dat men zich rekenschap geeft van de bijzondere kwaliteiten die dit gebied vertegenwoordigt en dat bij die veranderingen op een zorgvuldige wijze met deze kwaliteiten wordt omgegaan. "Behoud door ontwikkeling" is hier het leidende thema.

Kwaliteiten, knelpunten en kansen

Ook voor het landschap van Onnen geldt dat het niet louter rozengeur en maneschijn is. Naast kwaliteiten zijn er knelpunten, dreigen er dingen mis te gaan. De werkgroep Onnen signaleert dat de specifieke kwaliteiten van hun dorpsgebied onder druk staan, dat een zekere nivellering dreigt. Daar tegenover staat dat in het gebied kansen aanwezig zijn om met behulp van nieuwe ontwikkelingen bestaande kwaliteiten te behouden, knelpunten op te lossen en nieuwe kwaliteiten toe te voegen. Het gaat er daarbij om dat die kwaliteiten worden behouden die door de dorpsgemeenschap als kwaliteit worden beleefd en die knelpunten tot een oplossing worden gebracht die door het dorp ook daadwerkelijk als knelpunt worden ervaren.

Het dorpsomgevingsplan maakt deel uit van een reeks plannen welke de gemeente Haren voor haar grondgebied laat opstellen. In deze reeks zijn eerder het Landschapsontwikkelingsplan Haren, het Landschapsuitvoeringsplan Haren en het Integraal Ontwikkelingsplan Dilgt, Hemmen, Essen opgesteld.

Het dorpsomgevingsplan is opgesteld in een samenwerking tussen bureau Bosch Slabbers, het Keuning Instituut en een afvaardiging van de dorpsgemeenschap (de werkgroep Onnen). Het dorpsomgevingsplan vormt idealiter de visie van de dorpsgemeenschap op de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van hun dagelijkse leef, woon- en werkomgeving. Daarom is het plan opgesteld in nauw overleg met een afvaardiging van de dorpsgemeenschap. De leden van de werkgroep hebben veel kennis over het dorpsgebied en weten wat er in het dorp speelt. Vanuit die deskundigheid hebben zij veel input aan het proces gegeven. Tegelijkertijd onderkennen zij dat zij onmogelijk het gehele dorp kunnen vertegenwoordigen.

Bureau Bosch Slabbers heeft gepoogd het plan zoveel als mogelijk toch het plan van het dorp te laten zijn, heeft de werkgroep geholpen haar visie te verwoorden en op papier te zetten. Daartoe zijn een excursie en een aantal gesprekronden met de werkgroep Onnen georganiseerd. De planvorming is gecoördineerd door het Keuning Instituut.

1.2 Opgave

Het dorpsomgevingsplan geeft aan hoe de ruimtelijke kwaliteiten van dit gebied, zoals die door de bewoners worden ervaren, kunnen worden behouden en ontwikkeld. Het plan moet in beeld brengen wat voor de bewoners de essentiële, gebiedsspecifieke kwaliteiten zijn, waar knelpunten zijn en hoe ontwikkelingen op deze kwaliteiten en knelpunten kunnen inspelen. Dit plan is opgesteld in het kader van Shared Space.

Wat is Shared Space?

MEER MENSRUIMTE....

Shared Space wil verkeer en infrastructuur inbedden in het ruimtelijk ontwerp van een plek, de lokale of de regionale context. Dat betekent dat landschappelijke en culturele structuren en elementen, die nu niet of moeilijk te ervaren zijn (door gebrek aan toegankelijkheid of doordat het autoverkeer en/of de weginrichting de ongestoorde waarneming belemmeren), opnieuw voelbaar en zichtbaar worden gemaakt. We bekijken, interpreteren en ontwerpen de openbare ruimte dus niet als verkeersruimte, maar als mensruimte, waar de verblijfsfuncties van de openbare ruimte voorop staan, en waar het autoverkeer zich naar voegt. Mensen moeten de mogelijkheid hebben zich te verplaatsen, elkaar te ontmoeten, een plek en een gebied te leren kennen.

Het dorpsomgevingsplan geeft de toekomstvisie op de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van het dorpsgebied in haar geheel weer. Voortvloeiend uit deze visie worden concrete projecten benoemd. De visie mondt uit in een LOKALE AGENDA 2015. Deze lokale agenda geeft aan welke projecten in de periode 2005-2015 tot ontwikkeling kunnen worden gebracht.

1.3 Doel

Het dorpsomgevingsplan vormt de toekomstvisie van de werkgroep Onnen op de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van het dorpsgebied in haar geheel.

Het dorpsomgevingsplan (DOP) dient vijf doelen.

- 1 Op de eerste plaats wil het dorpsomgevingsplan op het niveau van de 'dorpsvloer' uitwerking geven aan het gedachtegoed van Shared Space, wil het de uitgangspunten van Shared Space concreet vertalen naar het schaalniveau van het dorp en haar dorpsomgeving.
- 2 Het plan moet input leveren aan het op te stellen Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersbeleid plus (GVVP+). De aanduiding 'plus' staat hierbij voor de integratie van de 'Shared Space gedachte in het gemeentelijk verkeers- en vervoersbeleid.
- 3 Het plan moet een onderlegger vormen voor de herziening van het bestemmingsplan en het Provinciaal Omgevingsplan.
- 4 Daarnaast moet het DOP een toetsingskader vormen voor plannen van derden die op dit gebied afkomen.
- 5 Tot slot moet het DOP nieuwe ontwikkelingen initiëren. Daartoe is de LOKALE AGENDA 2015 opgesteld.

1.4 Opbouw van het rapport

Een visie op de toekomst start vanuit een interpretatie van het heden. Wat zijn de sterke en wat zijn de zwakke punten van de plek? Interpretatie van het heden kan niet zonder kennis van het verleden. Daarom schetst hoofdstuk 2 eerst in het kort de bewoningsgeschiedenis van het landschap van Onnen. Hoofdstuk 3 benoemt vervolgens de ruimtelijke kwaliteiten en knelpunten zoals die door de werkgroep worden ervaren. Vervolgens schetst hoofdstuk 4 de visie op de ontwikkeling van het dorpsgebied in haar geheel (in de bijlage zijn hiertoe de vigerende beleidskaders samengevat). Het Dorpsomgevingsplan Onnen wordt mede vanuit 'Shared Space' ontwikkeld. Shared Space heeft betrekking op het gebruik van de ruimte. Daarin neemt het aspect verkeer een prominente positie in. Daarom gaat hoofdstuk 5 afzonderlijk in op het verkeer. Hoofdstuk 6 destilleert uit beide voorgaande hoofdstukken (de visie op het geheel en het verkeer) concrete projecten en gaat kort in op het vervolg.

2 GESCHIEDENIS

2.1 Wordingsgeschiedenis

Het landschap van Onnen vindt voor een belangrijk deel haar oorsprong in de voorlaatste ijstijd, het Saalien (circa 200.000 jaar voor Christus). Dan dringen vanuit het noorden uitlopers van de ijskap die noordelijk Europa bedekt het land in. Deze ijstongen stuwen de Hondsrug, als onderdeel van het Drents plateau, op. Het landijs laat een dikke laag met grondmorenen, fijngemalen keien en zware klei achter, de zogenaamde keileem. Dit vormt een slecht doorlatende laag. Wanneer tegen het einde van het Saalien het klimaat opwarmt smelt de ijskap af. Het afstromend smeltwater snijdt in het Drents plateau beekdalen uit, waarin het door het ijs afgezette keileem weer wordt weggespoeld.

Iets ten noorden van Onnen vormt het smeltwater een ondiep glaciaal dal. In dit dal komt keileem dicht onder de oppervlakte voor. Waarschijnlijk is ook "het ei van Onnen", de komvormige laagte nabij de Fruitberg, ontstaan als smeltkom. Nog altijd vormt dit een natte laagte op of aan de es van Onnen.

Na een relatief korte warme periode, het Eemien, wordt in het oerstroombdal van de Hunze, onder invloed van de zee, een pakket zand, zavel en klei afgezet. Tijdens de laatste koude periode, het Weichselien (ca. 90.000 tot 8.000 jaar voor Christus) reikt het landijs weliswaar niet tot aan Onnen, maar is het wel dermate koud dat er nauwelijks vegetatie mogelijk is. De wind heeft vrij spel op een nagenoeg kale bodem, waardoor grote hoeveelheden zand worden verplaatst. De wind zet op de Hondsrug een dikke laag dekzand af. In deze periode ontstaan ook de pingoruïnes, de ronde vennen waarvan er ook bij Onnen enkele voorkomen. Deze zijn ontstaan door bevroering van waterlenzen in de ondergrond. Doordat het ijs meer massa inneemt dan het water wordt hierbij de bovengrond opgedrukt. Wanneer later de ijsslens weer smelt zakt het opgedrukte grondlichaam (de pingo) weer in en resteert een rond ven, omgeven door een lage grondwal.

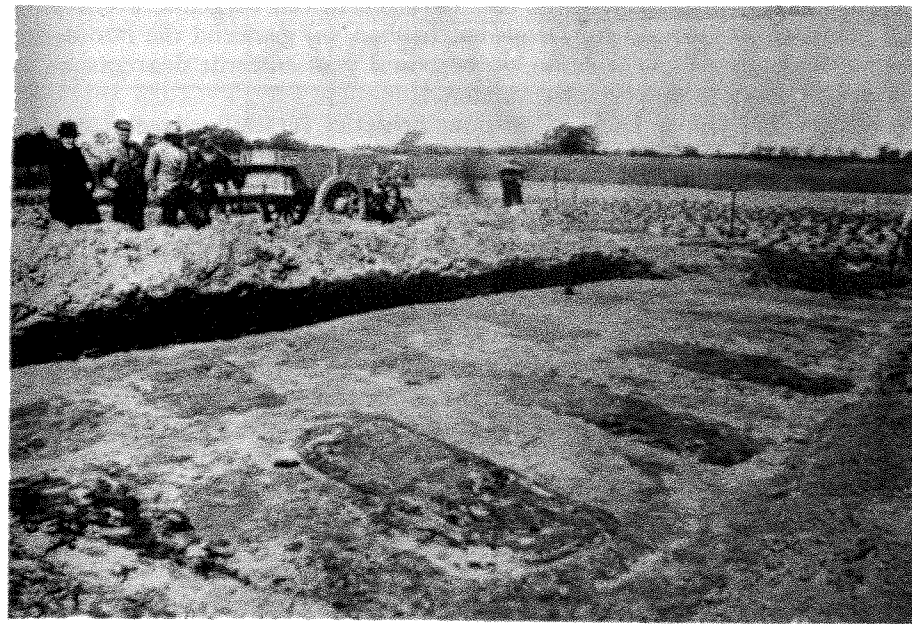
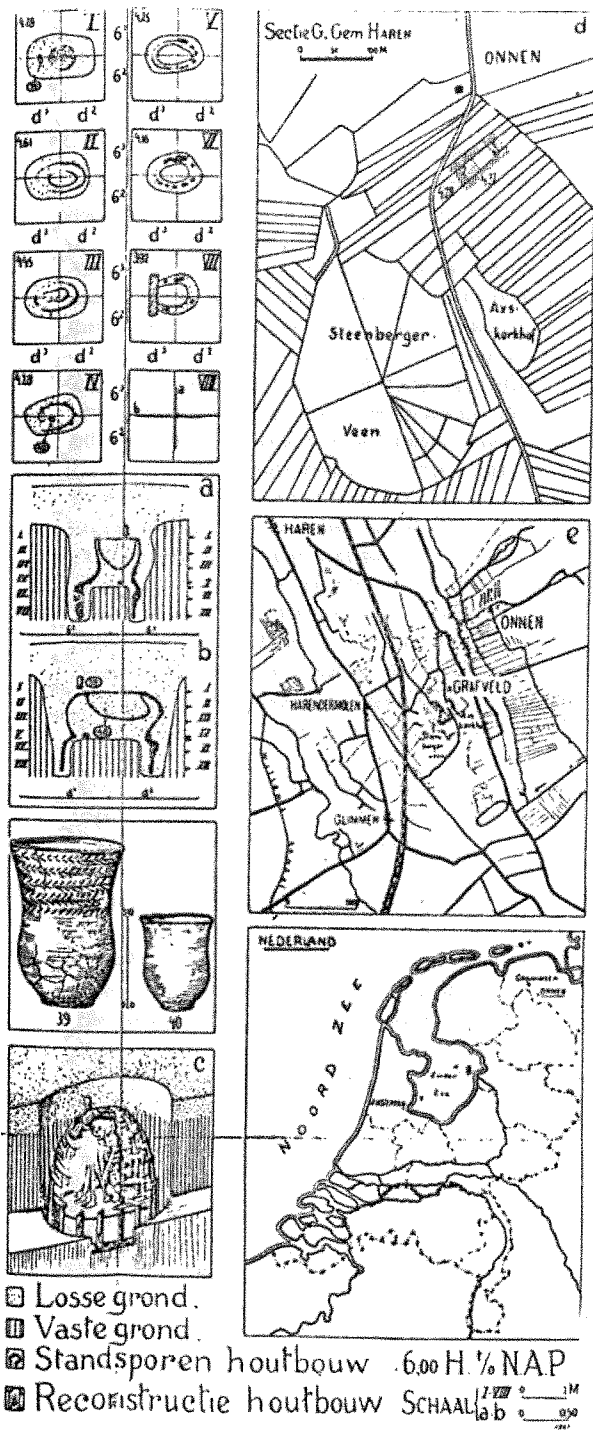
Na de ijstijden (in het Holoceen) vindt, door het plaatselijk verstuiven van het dekzand, opnieuw reliëfvorming plaats. Dan ontstaan landduinen zoals de Appelbergen. In die periode breekt de Drentsche Aa door de Hondsrug, waarbij even

benoorden het huidige Noordlaarder bos een klein dwarsdal ontstaat; de Besloten Venen. Ook ontstaan de meanderende lopen van de Drentsche Aa en de Hunze. In de beekdalen en in afgesloten laagtes op de Hondsrug vindt veenvorming plaats, zoals 'het Veentje' ten noorden van de Onner es. De zee staat via het Reitdiepdal in open verbinding met de beekdalen. Bij hoge waterstanden dringt de zee diep in de beekdalen door, tot aan het Hemrik en het Zuidlaardermeer. Hierbij wordt periodiek zeeklei afgezet. Dit heeft tot in de 19^e eeuw geduurd. Aanvankelijk bedraagt het hoogteverschil tussen de Hondsrug en Hunzedal zo'n 80 meter. Door de aanvoer van materiaal door wind en water wordt het oerstroombdal grotendeels opgevuld. Uiteindelijk wordt het hoogteverschil teruggebracht tot circa 4 meter nabij Onnen, oplopend tot 20 meter bij Drouwen.

2.2 Occupatiegeschiedenis

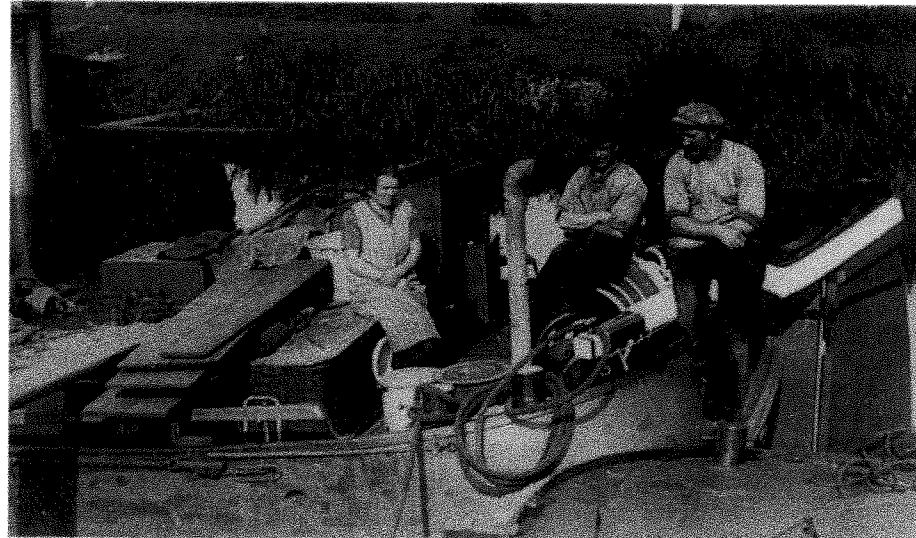
Het landschap van Onnen en omgeving kent een lange bewoningsgeschiedenis. Dit gebied wordt al in de steentijd (4000 tot 1700 voor Christus) permanent bewoond. Het, inmiddels verdwenen, hunebed dat waarschijnlijk nabij de Fruitberg heeft gestaan, dateerde uit die periode. Het hunebed maakt deel uit van de Trechterbekercultuur (3500 – 2700 voor Christus). In de omgeving van de Fruitberg is ook een oud grafveld, met vondsten uit de Trechterbekercultuur, gevonden.

In dezelfde periode is de zandige Hondsrug met gemengd loofbos begroeid, de venige Hunzelaagte kent waarschijnlijk een dichte begroeiing met broekbos. Omstreeks 2500 voor Christus schakelt men over van de jacht op de landbouw. In het bos worden plekken opengekapt en gebrand voor de aanleg van akkers en weiden. Wanneer de bodem is uitgeput verlaat men de akker om op een andere plek opnieuw te beginnen. Omstreeks 600 voor Christus stapt men van deze 'zwerflandbouw' over naar landbouw op permanente akkers. Het buurtschap Onnen is waarschijnlijk al voor het begin van de jaartelling in aanleg ontstaan. De structuur van Onnen komt globaal overeen met die van de Drentse esdorpen. De hoofdwegen volgen de noord-zuidgerichtheid van de Hondsrug, de overige wegen staan daar min of meer haaks op. Hierdoor is een patroon ontstaan van straten die vrijwel haaks op elkaar staan.

Rijen grafveld opgraving in 1927 op Onneres
 bron: 650 jaar Onnen, door R. Siekmans

bron: Onnen tot 2000

Turfschip van
 brandstofhandelaar
 Kruizinga 'De twee
 gebroeders'.
 Foto is genomen in het
 haven van de
 Onnervaart 1931.
 Op de foto vrouw
 Kruizinga, Kruizinga
 en A. Steenhuis.

In de Middeleeuwen ontstaat de potstalcultuur. Om de bodemvruchtbaarheid op peil te houden worden de gemeenschappelijke bouwlanden bemest. Deze mest wordt verkregen vanuit schaapskudden, die overdag op de gemeenschappelijke heidegronden worden geweid, en 's nachts op stal worden gezet. De mest uit deze stal wordt vermengd met plaggen heidegrond. Deze grond wordt over de gemeenschappelijke bouwlanden verspreid. Zo ontwikkelt zich in de loop der eeuwen op de zandige ondergrond een dik humeus eerddek. Door het eeuwenlange gebruik van deze 'aardmest' zijn de essen opgehoogd en enigszins bol. Vaak zijn de escomplexen van hun omgeving afgescheiden door houtwallen, de zogenaamde strubben.

Op plaatsen waar overbeweiding plaatsvindt, of waar te frequent plaggen worden gestoken, blijft het zand aan de oppervlakte. Waar de wind vat op het zand krijgt ontstaan stuifduinen. Meestal liggen deze escomplexen op de hogere gronden, op de overgang naar het beekdal/de Hunzelaagte. Het beekdal/de Hunzelaagte is in gebruik als wei- en hooiland. De beek treedt nog regelmatig buiten haar oevers. De laagste, en derhalve natste delen van het dal (de maden) zijn in gebruik als hooiland. De boerderijen liggen geconcentreerd in de dorpen, zoals Onnen, welke aan de es staan.

Naast de gemeenschappelijke bouwlanden ontstaan later ook meer individueel gerichte landbouwwormen. Zo ontstaat aan de westzijde van Onnen een "kampenlandschap", waarbij individuele akkers door houtwallen en singels worden omzoomd; het huidige Alekamp. Mogelijk is dit landschap ontstaan vanuit de voormalige 'Noorder-es', waarbij de collectieve bouwlanden zijn 'verkampt', in particulier gebruik zijn uitgegeven. De individuele akkers die daarbij zijn ontstaan zijn door houtwallen en singels omzoomd.

Kenmerkend voor de beekdalen is de structuur van houtwallen. Deze houtwallen, die dienen als veekering, staan langs de rand van het beekdal. Daarnaast steken zij haaks het beekdal in, tot aan het punt waar de sloten watervoerend worden.

Lange tijd is er een subtiel evenwicht tussen de omvang van de es en het areaal 'woeste gronden', waar de schapen grazen die de mest moeten leveren om de essen vruchtbaar

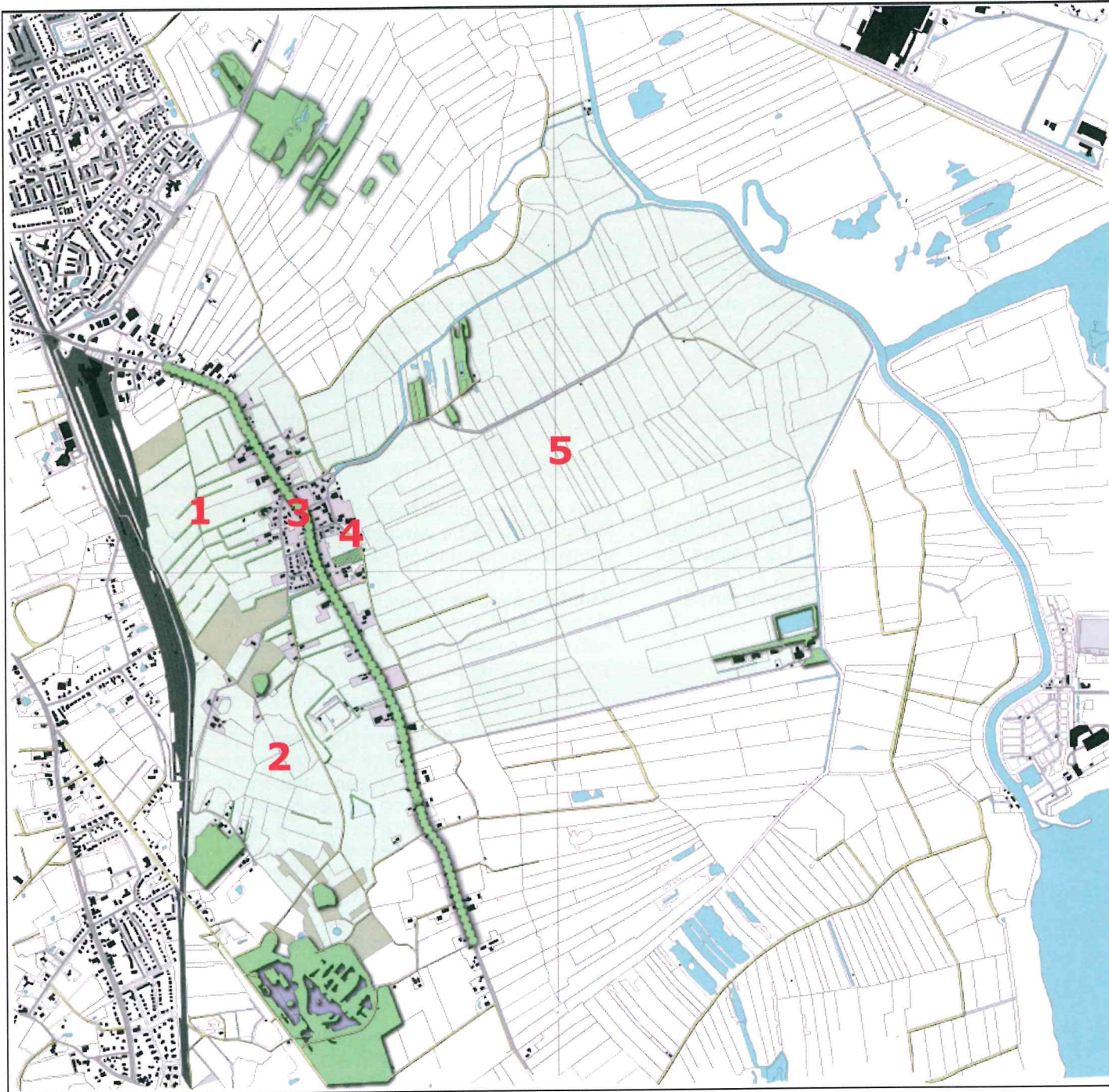
te kunnen houden. Op de escomplexen wordt vooral rogge verbouwd, bij voorkeur op lemige gronden. Tegenwoordig is de rogge praktisch verdwenen. Er is veel grasland voor in de plaats gekomen, ook maïs wordt meer en meer verbouwd als aanvullend ruwvoer voor het vee.

In de tweede helft van de negentiende eeuw verliezen, met de uitvinding van de kunstmest, de heideterreinen hun betekenis als leverancier van meststoffen. De mestvoorraad is niet langer een beperkende factor om de woeste gronden in cultuur te brengen. Vanaf het eind van de negentiende eeuw worden de heidevelden ontgonnen. Hierbij ontstaan grootschalige, overwegend open landschappen.

De nieuwe boerderijen in de ontginningsgebieden worden buiten de dorpen gebouwd, bij voorkeur op de flank van de Hondsrug. Niet te hoog, vanwege de drassigheid door de slecht doorlatende keileem, en niet in de natte Hunzelaagte. Op de flank had men altijd toegang tot drinkwater voor mens en dier. Met de introductie van het puntdraad verliezen ook de houtwallen hun oorspronkelijke functie als veekering.

Vanaf de middeleeuwen wordt in de Hunzelaagte turf gestoken als brandstof. Hierbij zijn de karakteristieke petgaten ontstaan, welke later vaak weer zijn dichtgegroeid/verland. Zij vormen nu bosschages in het verder open en weidse landschap.

Omstreeks 1914 heeft men ter hoogte van de molen bij het Diepje een sluis aangelegd. Kort daarna is de Onnervaart gegraven. Hier brachten veenschippers turf uit de veenkoloniën aan land. De haven is op de plaats gekomen van het vroegere 'tie' (=ontmoetingsplek). Dit is de plaats waar de Koelandsdrift, Noordlandsdrift en Mottenbrink bij elkaar komen. Dergelijke havens kwamen veel voor. Vrijwel ieder dorp aan de rand van de Hondsrug kende wel een dergelijke verbinding met het achtergelegen veenkoloniale gebied. De meeste van deze havens dateren uit het eind van de negentiende eeuw.

1 Kampenlandschap

2 Escomplex

3 Dorpsgebied-laan

4 overgangszone met Koelandsdrift

5 Hunzelaagte

VERSCHIEDENHEID AAN LANDSCHAPSTYPEN

'HET VEENTJE'

PETGATEN

KARAKTERISTIEKE PANDEN/MONUMENTEN IN ONNEN

ontsluitingsstructuur van koe- en ossendriften. Plaatselijk zijn de kenmerkende beplantingsstructuren gaaf behouden, met houtwallen die de laagte insteken en hagen die de koedriften en ossendriften begeleiden. De beplanting verschaft deze overgangszone een bijzondere ruimtelijke karakteristiek: houtwallen, singels en hagen vormen een kleinschalige 'kamerstructuur'.

Wegenstructuur

Wie de kaart van Hottinger vergelijkt met het kaartbeeld van 1900 en het huidige kaartbeeld ziet dat de wegenstructuur nagenoeg ongewijzigd is. Dat geldt zowel voor het buitengebied als voor het gebied binnen de bebouwde kom. Binnen het dorp vormen de wegen een vrijwel haaks patroon. Er zijn drie min of meer parallel aan elkaar lopende noord-zuid wegen, onderling verbonden door vrijwel haakse dwarsverbindingen. Op deze wijze is de voor Onnen kenmerkende 'ladderstructuur' ontstaan.

Beplantingen

Onnen is dankzij de aanwezige beplantingen, een 'groen' dorp. De beplantingen bestaan uit:

- laanbeplantingen,
- houtwallen en singels in het buitengebied,
- bomen op particuliere erven en beukenhagen in de kern.

Laanbeplantingen

De weg van Haren naar Noordlaren, die door Onnen voert, is een voorbeeld van een eeuwenoude laanstructuur. In beginsel is de kracht van oude wegbeplantingen dat zij verbindingslijnen vormen die van begin tot eind van een eenduidige beplanting zijn voorzien. Eenduidig in de zin van één soort, één leeftijd, één habitus (=vorm). Dit verschaft deze beplantingen een sterke ritmiek, vergelijkbaar met de zuilen van een kloostergalerij, en een grote mate van monumentaliteit. Vanuit de beslotenheid van de laan ziet men tussen de bomen door op het open land. Hierdoor is er een fraai contrast tussen de beslotenheid in de laan en de openheid buiten de laan. Dit beeld is met name tussen Onnen en Noordlaren aanwezig.

Houtwallen, houtsingels en meidoornhagen

Het landschap rond Onnen is rijk aan landschapselementen als houtwallen en houtsingels, zowel binnen de kern als in het buitengebied. Deze elementen dragen sterk bij aan het 'groene karakter'. Zij zorgen voor een kleinschalige afwisseling tussen open en besloten gebieden. Daarbij zijn deze elementen ecologisch van betekenis en versterken zij de ruimtelijke structuur. Zij maken het onderscheid tussen Hondsrug en laagten manifest. Op de overgang naar de Hondsrug vormen de houtwallen en hagen in beginsel een regelmatig patroon van lijnelementen die haaks op de Hondsrug zijn gesteld, en de laagte insteken tot aan het punt waar sloten watervoerend worden.

Groen in de kernen

Naast lanen komen binnen de kern oude bomen voor, die geen deel uitmaken van laanstructuren, maar wel belangrijk bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit van de kern. Vaak betreft dit bomen op particulier terrein. Kenmerkend voor Onnen zijn de vele beukenhagen. Zij vormen fraaie erf afscheidingen die bijdragen aan de groene uitstraling van het dorp.

Agrarische identiteit

Het landschap van Onnen heeft een agrarische identiteit. In de dorpskern is nog een aantal boerderijen in bedrijf. Dit versterkt het karakter van een agrarisch dorp, als tegenhanger van het meer 'chique' Haren of het toeristische Zuidlaren. Binnen het dorp komen nog enkele 'kalverweiden' als open plekken in het dorp voor. Deze liggen met name in het noordelijk deel. Hier heeft het dorp zijn meer transparante opbouw, met veel open plekken binnen de dorpskern, behouden.

Toegankelijkheid landelijk gebied

Het landelijk gebied is redelijk ontsloten. Vanuit het dorp zijn er verschillende mogelijkheden om 'een ommetje' te maken. De Koelandsdrift is ongetwijfeld één van de fraaiste wandelpaden binnen de gemeente Haren. Ook de weg over de es, de Noorder- en Zuiderhooijdijk in de Hunzelaagte en de Gieselgeer tussen de es en het kampenlandschap bieden aantrekkelijke wandelmogelijkheden.

GIESELGEER

AGRARIERS IN DE KERN

BOERLANDSPAD, WANDELPAD IN DE KERN

WANDELPAD OVER DE ES

WEITJES IN HET DORP

BOERLANDSPAD, AANSLUITING MET DORPSWEG

o. Het dorpse karakter wordt onder
mpo waarin veranderingen hebben
aat van de ontwikkelingen. In het
nodige bedrijvigheid geweest zoals
zijn relatief kleine veranderingen
t bestaande dorp relatief kleine
l, welke zich op natuurlijke wijze in het
incorporeren. Dit heeft geleid tot een
'rel' van de bebouwing, waardoor een
onische verscheidenheid is ontstaan. Er
oningen hetzelfde'. Tegelijkertijd is er
eid een grote mate van verwantschap.
eft zich een "Onnens" handschrift
kennen samenhang in kleur en
m, mate van detaillering, nuchterheid.

o is nog behoorlijk gaaf. De
noord-zuid lopende verbindingswegen
bewaard. Ook de aanzichten van het
ook dat Onnen 'vrij' ligt van Haren /
ussen Onnen en Felland valt nagenoeg
agte.

dschap van Onnen zijn de verrassende
delijk aanwezig zijn. Hierbij zijn soms
k:

wisselende doorzichten 'van lint naar
g aanwezige 'kalverweitjes'.
zichten tot diep in de Hunzelaagte,

al verre doorzichten mogelijk.

n
en is intensief ontsloten door
che zandpaden en grasdijken
rooidijk). Vrijwel al deze paden zijn op
/ of de topografische kaart van 1900

Kenmerkend zijn de Koelandsdrift, de Esweg en de halfverharde
dijken welke de Hunzelaagte insteken. De aanwezigheid
van deze paden versterkt de samenhang tussen dorp en
dorpsgebied, biedt mogelijkheden om vanuit de dorpskern een
'ommetje' door het landelijk gebied te maken.

De aanwezigheid van dergelijke onverharde of halfverharde
paden draagt essentieel bij aan het landelijk karakter van
Onnen.

Ecologisch waardevol

Gekoppeld aan de verschillen in bodem, watersysteem en
gebruik is sprake van een grote variatie aan milieutypen en
natuurwaarden.

De besloten landschappen op de Hondsrug zijn van betekenis
voor de flora en fauna in het gebied. De houtwallen en
houtsingels op de Hondsrug en in de overgang naar de laagten
bieden een leefmilieu aan soorten die gebonden zijn aan de
aanwezigheid van hoog en oud geboomte, in combinatie met de
aanwezigheid van open wei- en bouwlanden. Het gaat daarbij
om roofvogels als buizerd en sperwer, om insectenetende
zangvogels als gekraagde roodstaart, boomklever en
boomkruiper, veldleeuwerik, om holenbroeders als spechten,
om zoogdieren als eekhoorn, egel en vleermuizen.

In de Hunzelaagte vormen de openheid, het natte karakter,
de bodemkundige verscheidenheid, de schakering aan
kwelomstandigheden en de beperkte ontsluiting de basis voor
een rijkdom aan natuurwaarden. De open, vochtige graslanden
in de lage delen van de Hunzelaagte zijn weidevogelgebied
bij uitstek. De polders zijn van belang voor de vogels van
water, moeras en het cultuurlandschap. De verscheidenheid
aan biotopen maakt het gebied waardevol voor broedvogels,
trekvogels en overwinteraars.

UITGEGROEIDE HOUTWAL

3.2 Knelpunten

Aantasting bodemarchief

Langs het spoor zijn, ten behoeve van de aanleg van het spoor, delen van het escomplex afgegraven. Dit vormt een aantasting van het bodemarchief

Beheer laanbeplantingen

De laanbeplanting langs de weg is inmiddels op leeftijd, waardoor de vitaliteit afneemt. Daarbij zijn de groeiplaatsomstandigheden vaak essentieel gewijzigd. Niet zelden hebben de zand- en klinkerpaden van weleer plaatsgemaakt voor asfaltwegen. Ook zijn wegen herhaaldelijk verbreed ten koste van de bermen, waardoor het asfalt nu vrijwel tot aan de stam van de boom reikt. Zo kan het gebeuren dat een boom, die zijn leven begon aan een zandpad, inmiddels staat ingeklemd tussen een dikke laag asfalt en een diepe landbouwsloot. De afnemende vitaliteit maakt dat er 'gaten' in de beplanting vallen. Dit doet afbreuk aan de ruimtelijke continuïteit en de ritmiek van de laan.

Er wordt geïnvesteerd in nieuwe aanplant. Gaten worden in de regel opgevuld met nieuwe aanplant. Het is de vraag of deze inspanning tot een bevredigend resultaat leidt. Het 'tussen-planten' maakt dat de jonge bomen nagenoeg onder de kruin van de oude naastgelegen laanbomen worden geplant. Deze jonge bomen moeten opgroeien in de schaduw van hun volwassen buur-bomen. Met lichtminnende soorten als eiken is dit in de regel gedoemd tot mislukken. Waar de jonge boom wel aanslaat zal deze zich in bochten wringen om zich zo een weg naar het licht te zoeken. Met deze strategie wordt het oorspronkelijke uniforme beeld van een laan samengesteld uit bomen van gelijke vorm en omvang nimmer meer bereikt. Tegen de tijd dat de jonge aanplant tot wasdom is gekomen, zijn de buurbomen al weer ter ziele gegaan.

In het dorpsgebied van Onnen is de laanbeplanting minder overtuigend aanwezig. Dat komt doordat de laanbeplanting overwegend eenzijdig is en soms deels ontbreken.

Beheer houtwallen en singels

Van oorsprong werden houtwallen en singels om de 5 tot 7 jaar gekapt, waardoor er een voor het vee ondoordringbare groenwal ontstond. Hierdoor waren de houtwallen voor de landbouw minder tot last. Het waren relatief smalle elementen. De beplanting huifde nauwelijks over en ook de hoogte was beperkt. Daarmee was ook de schaduwwerking aanzienlijk minder. Daarbij boden deze wallen met name een leefgebied aan kleine zangvogels, maar niet aan roofvogels, holenbroeders en kraaien.

Nadat de houtwallen en singels hun veekerende functie hebben verloren is het noodzakelijke beheer en onderhoud veelal achterwege gebleven. Dit kan tegenovergestelde ruimtelijke effecten tot gevolg hebben.

In delen van de overgang naar de Hunzelaagte is de structuur van houtwallen in de loop der jaren genivelleerd. Nadat de houtwallen en singels hun veekerende functie hebben verloren zijn de van oorsprong gesloten singels uitgegroeid tot transparante boomrijen. Bomen staan nu, als rudiment van de oorspronkelijke houtwalstructuur, als lossen individuen in het veld. Ook zijn veel beplantingen geslecht. Het gevolg is dat het landschap opener van karakter is geworden.

Op andere plaatsen daarentegen is het landschap, juist door het achterwege blijven van beheer, sterk verdicht. Doordat de houtwallen niet meer regelmatig worden afgezet zijn in de houtwallen bomen tot wasdom gekomen, hebben zich in de houtwallen machtige eiken gevormd met zwaar overhuidende kronen. Dit levert een landschappelijk fraai beeld op, dat echter ver afstaat van het cultuurhistorisch juiste beeld.

Een bijkomend knelpunt is dat bij het schonen van de sloten vaak alle bagger op de houtwal / houtsingel wordt gedeponneerd. Dit heeft een ernstige verruiging van de vegetatie tot gevolg. Kenmerkende soorten als grote muur en eikvaren verdwijnen.

CHALETTERREIN

AGRARIERS IN DE KERN

Verstedelijking landelijk gebied

Als gevolg van uiteenlopende ontwikkelingen dreigt het landelijk gebied te verstedelijken. Het meest in het oog lopende voorbeeld is ongetwijfeld de omvorming van een eenvoudig kampeerterrein tot een veelkleurig chaletgebied. De chalets, welke dicht op elkaar staan, zijn al van verre in het landschap zichtbaar. Voor de bouw van deze chalets zijn waardevolle, oude fruitbomen gekapt. Een minder opzichtig voorbeeld is het verharderen van zandpaden en / of grasdijken. De asfaltbanen maken dat het buitengebied aan landelijkheid inboet.

Ook de komende jaren komt een deel van de agrarische bebouwing, als gevolg van bedrijfsbeëindiging of bedrijfsverplaatsing, vrij. De herontwikkeling van de vrijkomende locatie kan een verstedelijking van het landelijk gebied tot gevolg hebben.

Toegankelijkheid van het landelijk gebied

Op een aantal plaatsen is de toegankelijkheid van het landelijk gebied beperkt. Met de aanleg van de spoorlijn zijn de mogelijkheden om in westelijke richting een rondwandeling te maken beperkt. Met de omvorming van de camping tot chaletterrein is ook het wandelpad tussen de Esweg en de dorpsweg afgesloten. Tot slot ontbreekt de mogelijkheid om vanuit de verlengde Koelandsdrift / Noorlandsdrift door te steken naar de Dr. Ebelsweg en ontbreekt de mogelijkheid om vanuit Onnen een rondje door de Hunzelaagte te lopen.

Agrarisch gebruik leidt tot fricties

Het agrarisch gebruik binnen het dorp leidt op sommige plaatsen tot knelpunten. Een boerenerf wordt in de regel gekenmerkt door veel opslag. Dat kan leiden tot een verrommeld beeld, dat op gespannen voet staat met de woonkwaliteit die men binnen het dorp nastreeft. In een aantal gevallen zijn de kuilbulten op de flanken van de Hunzelaagte dermate hoog dat zij de bewoners van de randzone elk uitzicht op de Hunzelaagte ontnemen. Zij kijken uit tegen een muur van zwart landbouwplastic.

Weidsheid

De weidsheid van de Hunzelaagte is een geweldige kwaliteit. Hier kan men echt ver van zich afkijken. Tegelijkertijd is openheid een kwetsbare kwaliteit. Alles wat hier wordt gebouwd is al van verre zichtbaar. Zo is ook de industriële ontwikkeling bij Foxhol al vanuit Onnen zichtbaar. Het silhouet van de industriële bedrijvigheid doet afbreuk aan de landelijkheid en weidsheid van de Hunzelaagte. Door de zichtbaarheid van deze ontwikkeling komt de stad, tenminste in visueel opzicht, wel heel nabij. Ook het nieuwe gemaal is als witte doos van verre zichtbaar.

Nieuwbouw

Het dorpse karakter van Onnen wordt mede bepaald door het tempo van uitbreiden en de schaal van de uitbreidingen. Om de zoveel jaar is een bescheiden aantal woningen aan het dorp toegevoegd, waardoor er niet zozeer sprake is van uitbreidingen als wel van aanvullingen. Daarnaast wordt het dorpse karakter bepaald doordat de woningen zijn omgeven door royale erven, waardoor men tussen de woningen door zicht heeft op het achterliggend landschap of lint.

De laatste jaren hebben binnen de dorpskern van Onnen wat grotere, sprongsgewijze ontwikkelingen plaatsgehad. Door het slopen van een boerderij of een gemeenschapshuis / kapel zijn binnen het dorp grotere locaties vrijgekomen (of komen binnenkort vrij), die projectmatig zijn herontwikkeld. De vrijgekomen locaties zijn allen op hun eigen manier ingevuld. Hierbij zijn overwegend seriematige naar binnen gerichte inbreidingen ontstaan, die niet 'des Onnens' zijn, die sterk afwijken van het 'Onnens handschrift'. Voorbeelden hiervan zijn 'de Vennen' en 'Kleine Kamp'. Het gevolg is een zekere fragmentatie in het dorpsbeeld. Daarmee boet Onnen aan eigen dorpse identiteit in.

Ontbreken ontmoetingsplaatsen

Onnen kent geen aantrekkelijke ontmoetingsplaatsen, plekken voor jong en oud, plekken waar men afspreekt of elkaar informeel treft. Dergelijke plekken zijn in potentie wel aanwezig, maar deze komen met hun huidige inrichting niet echt uit de verf.

NIEUWBOUW

TOEKOMSTIGE NIEUWBOUW

Het haventje vormt in potentie een aardige plek, maar de mogelijkheden die deze locatie biedt worden in de huidige situatie onvoldoende benut. Thans is het haventje meer een element 'naast' het dorp dan 'in' het dorp. Het is sociaal en ruimtelijk nauwelijks met het dorp verbonden. Aan de kop van de haven ligt een grasveld met populieren, waarop een glascontainer is geplaatst. Het vormt hiermee niet de ontmoetingsplek die deze bijzondere locatie zou kunnen zijn.

De kruising Mottenbrink- Dorpsweg vormt het geografisch centrum van het dorp. Ondanks de oranjeboom (met bankje) die hier staat is deze aansluiting toch meer verkeersruimte dan verblijfsruimte. Deze plek, in het ruimtelijk hart van het dorp, behoeft een attractievere inrichting.

Ook het terrein voor het Tiehof, naast de basisschool, zou kunnen uitgroeien tot een centrumplek in het dorp. Maar ook hier geldt dat de huidige inrichting maakt dat het meer een handige parkeerplek is, dan een multifunctioneel en aantrekkelijk vormgegeven plein. Deze plek, in het sociaal hart van het dorp, behoeft een attractievere inrichting.

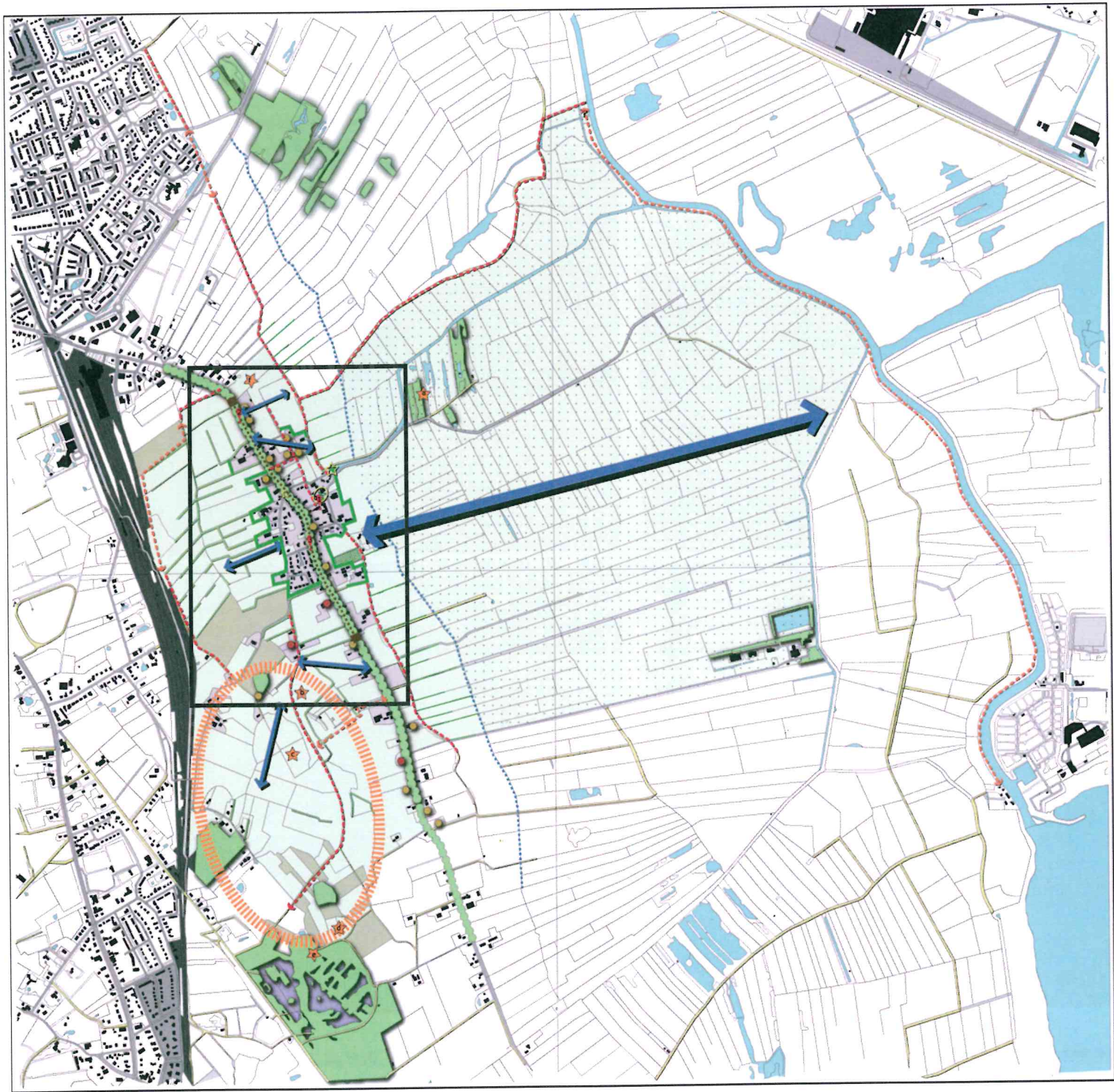
Overmaats profiel Dorpsweg

De Dorpsweg heeft een sterk wisselend profiel. Dan weer wordt hij begeleid door een enkelzijdige laanbeplanting, dan weer door een dubbelzijdige laanbeplanting, maar er zijn ook hele stukken zonder beplanting. Dan weer wordt de weg begeleid door grasstroken, dan weer door plantsoenbermen, maar er zijn ook stukken zonder groene bermen. Soms zijn er vrijliggende trottoirs, soms niet. Soms is er een fietsstrook, dan weer niet. Soms is dat van asphalt, dan weer van rode betontegels. Kortom, de hoofdader van het dorp is ruimtelijk sterk verbrokken. Over grote delen heeft deze weg in de kern een overmaats profiel, is de weg van een schaal die niet bij het dorp past.

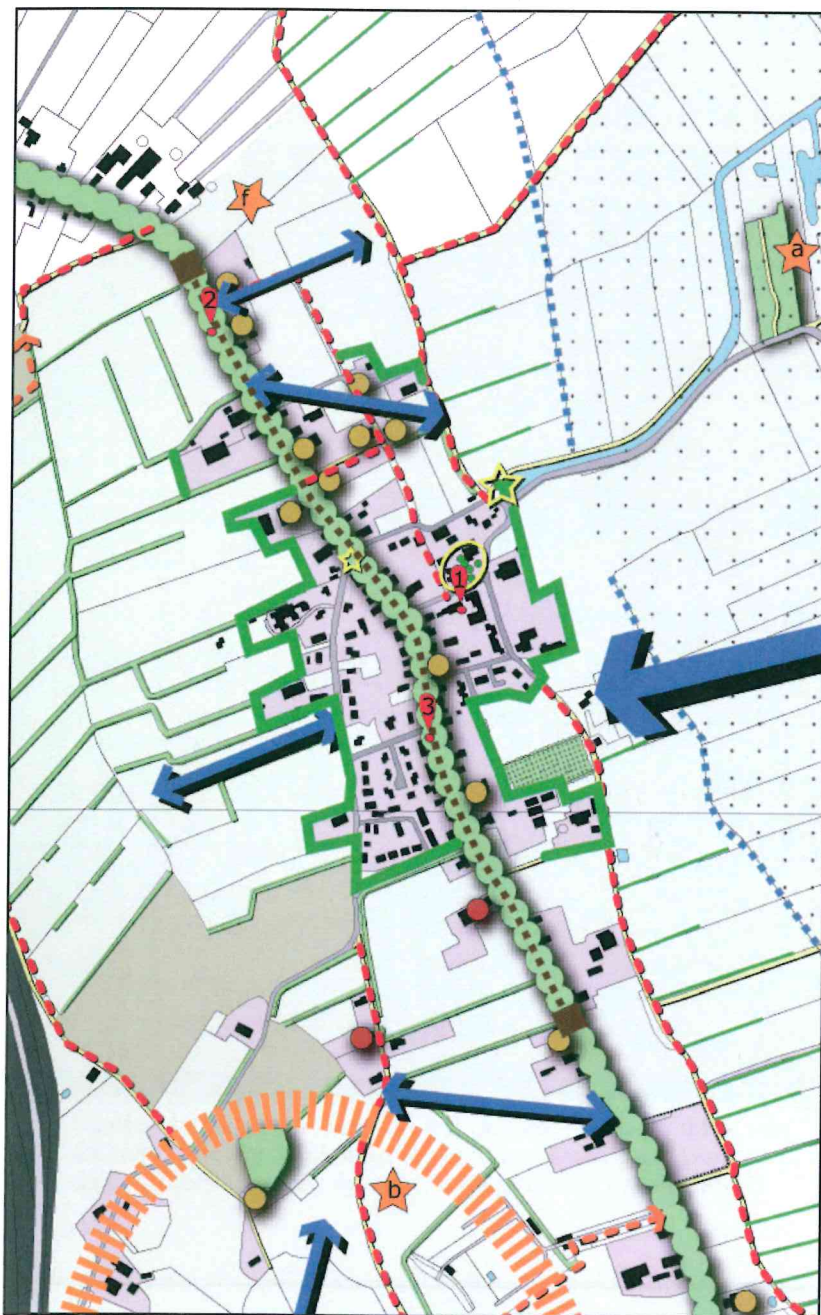
Verkeersveiligheid

Als gevolg van de toename van het woon-werk verkeer en het recreatief verkeer neemt de verkeersintensiteit op de wegen toe. De historische verbindingswegen tussen de kleine kernen blijken in toenemende mate routes voor sluipverkeer, voor verkeer dat zich op een heel ander (bovenlokaal) schaalniveau beweegt. De historische verbindingswegen worden daarmee steeds meer gebruikt door mensen die daar feitelijk niets te zoeken hebben, die eigenlijk van verbindingswegen van een andere, hogere orde gebruik zouden moeten maken. De toename van de hoeveelheid verkeer en de toename van de gemiddelde snelheid waarmee wordt gereden leiden tot onveilige situaties. Op de weg door het dorp wordt te hard gereden. Aan deze weg liggen enkele kruisingen die als gevaarlijk worden ervaren, zoals de aansluiting van het wandelfietsbruggetje, ten noorden van de huidige bebouwde kom, op de Dorpsweg. Ook de situatie rond de basisschool wordt als onveilig ervaren. Hier kruisen vier maal daags tussen de 40 en 60 kinderen twee keer een onduidelijke verkeerssituatie.

Het feit dat er relatief weinig ongevallen zijn geregistreerd betekent niet dat voornoemde kruisingen veilig zouden zijn. Waarnemingen leren dat er met regelmaat 'bijna-ongevallen' plaats vinden, waarbij het 'net goed' afloopt. De dorpsgemeenschap streeft naar maatregelen die de verkeersveiligheid verbeteren. Daartoe wordt in hoofdstuk 5 apart aandacht gegeven aan het aspect verkeer.

4 VISIE

LEGENDA VISIE DORPSLANDSCHAP ONNEN

LANDSCHAP

- Behouden en versteken landschapstypen
- Versterken overgang Hondsrug-Hunzelaagte dmv herstel houtwallen
- Behouden en versterken openheid van escomplex
- Onderhouden houtwallen
- Behouden van (door)zichten+openheid (schematisch)
- Versterken van laanbeplanting
- Behouden groen dorpsaanzicht - 'losliggend' dorp
- Behoud karakteristieke paden en wegen
- Behouden bestaande wandelpaden
- Verbinden/aanleg (eenvoudig/afsluitbaar tijdens broedseizoen) wandelpaden
- Landbouwgebied (wordt uitgewerkt in het kader van ander project ivm waterberging)

VERKEERSVEILIGHEID

- Knelpunt kruising - zie uitwerkingen
 - 1 oversteek school
 - 2 wandelpad/bruggetje
 - 3 te hard rijden binnen bebouwde kom (dorpsstraat)
- Herprofileren Dorpsstraat

- Omvormen naar poort/entree van de bebouwde kom

DORP

- Stimulëren aanplant nieuw geboomte
- Uitwerking van plein/verkeerssituatie (zie uitwerking)
- 'samenvoegen' van school en dorpshuis (zie uitwerking)

CULTUURHISTORISCH/RECREATIEF WAARDEVOL

- cultuurhistorische/geomorfolologische plekken
 - a petgaten
 - b voornamelijk hunebed/grafvelden
 - c 'het veentje'
 - d pingoruïne
 - e stuifduinen/appelbergen
 - f glaciële laagte
- Monument
- Karakteristiek pand

HUNZELAAGTE

4.1 Gezonde landbouw – gezonde natuur

Onnen ligt in een landelijke omgeving en wil haar agrarisch karakter behouden. In dit gebied zijn nog circa 8 boerenbedrijven actief. Deze bedrijven zijn gezond en bieden ook voor de langere termijn voldoende perspectieven. Een gezonde landbouw is voorwaarde voor behoud van de openheid van de landschappen die het dorp omringen, zoals de Onner es of de Hunzelaagte. Deze openheid is zowel landschappelijk kenmerkend als van belang voor de natuurwaarden binnen het gebied. De open gebieden vertegenwoordigen belangrijke weidevogelkwaliteiten. In die zin kunnen een gezonde landbouw en een gezonde natuur hier 'hand in hand' gaan.

De landbouw is de dragende functie achter de zo gewaardeerde openheid en landelijke identiteit van het landschap. Wil men de openheid behouden, dan moet men de landbouw ook in historisch waardevolle landschappen de ruimte geven om zich, binnen de algemeen geldende milieuvoorwaarden, economisch gezond te ontwikkelen en zich te vernieuwen. Wanneer een boer bijvoorbeeld zijn opstallen wil vergroten dan zijn situering, vormgeving (nokrichting, kapvorm, kleur en materiaalgebruik) en inpassing (flankerende beplanting) van de schuur van meer belang dan de omvang van de schuur (onder voorwaarde dat de schuur uitsluitend voor landbouwkundige doeleinden wordt gebruikt).

4.2 Waterberging

In de ontwerp - planuitwerking voor 'de aanwijzing van bergingsgebieden en noodbergingsgebieden in het waterschap Hunze en Aa's', vastgesteld door GS van Groningen op 14 juni 2005' heeft de provincie de Onner- en Oostpolder aangewezen als noodbergingsgebied voor water. De verwachting is, dat dit gebied gemiddeld één maal in de honderd jaar of minder onderwater gezet zal worden. Dit is een verwachting gebaseerd op statistiek. In realiteit kan er zich vaker of minder vaak een situatie voordoen die het nodig maakt dit gebied te gebruiken als noodwaterberging.

Om dit veilig en met zo min mogelijk overlast te kunnen doen, moeten langs de randen van het gebied – de oost flank van de Hondsrug, het Zuidlaardermeer, het Drentsche Diep en de Dr. Ebelsweg – en op specifieke plaatsen in het gebied

(pompstation waterleiding, electriciteitshuisjes en woningen) maatregelen worden getroffen in de vorm van kaden of terrein ophoging.

Het open karakter van het gebied verdient het dat de benodigde ingrepen goed in het landschap ingepast worden. Ongewenste ruimtelijke compartimentering van de Hunzelaagte moet voorkomen worden. Langs de rand van de Hondsrug en op specifieke locaties in het gebied is hiervoor maatwerk nodig.

4.3 Behoud openheid

Openheid is een kwetsbare kwaliteit. Het is een kwaliteit die gemakkelijk 'als zand door de vingers glipt'. Behoud van de openheid is essentieel voor behoud van de herkenbaarheid van:

- het escomplex,
- de Hunzelaagte.

In deze gebieden moet uitbreiding van bebouwing, een ruimtelijke verdichting door de ontwikkeling van boomkwekerijen of paardenweitjes, en de aanleg van kaden worden voorkomen.

4.4 Behoud zichtlijnen

Binnen het dorpsgebied zijn markante zichtlijnen aanwezig. Op de visie kaart is een aantal hiervan weergegeven, welke tenminste moeten worden vrijgehouden. Dit overzicht is arbitrair. Er zijn meer zichtlijnen die bijdragen aan de ruimtelijke samenhang tussen de diverse gebiedsdelen. Bij elke ingreep moet opnieuw worden nagegaan wat de gevolgen hiervan zijn voor de aanwezige zichtrelaties.

4.5 Natuurontwikkeling

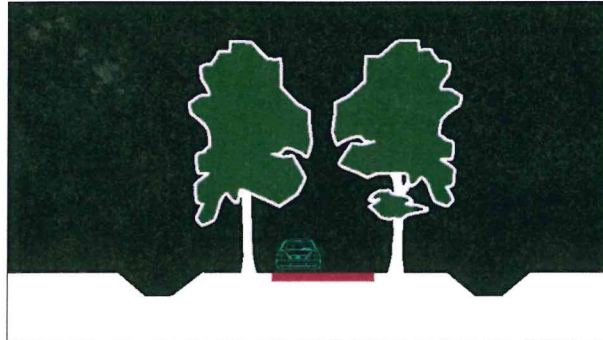
Bewoners staan in beginsel positief tegenover vormen van natuurontwikkeling in de Hunzelaagte. Het kwelwater dat hier aan de oppervlakte komt biedt unieke kansen voor natuurontwikkeling en kan bijdragen aan het versterken van de eigen identiteit van de Hunzelaagte.

Echter, natuurontwikkeling mag niet leiden tot:

- fragmentatie van de Hunzelaagte,
- een zodanige verdichting van de Hunzelaagte dat dit leidt tot een verlies aanzichtlijnen,
- het uitbannen van de landbouw.

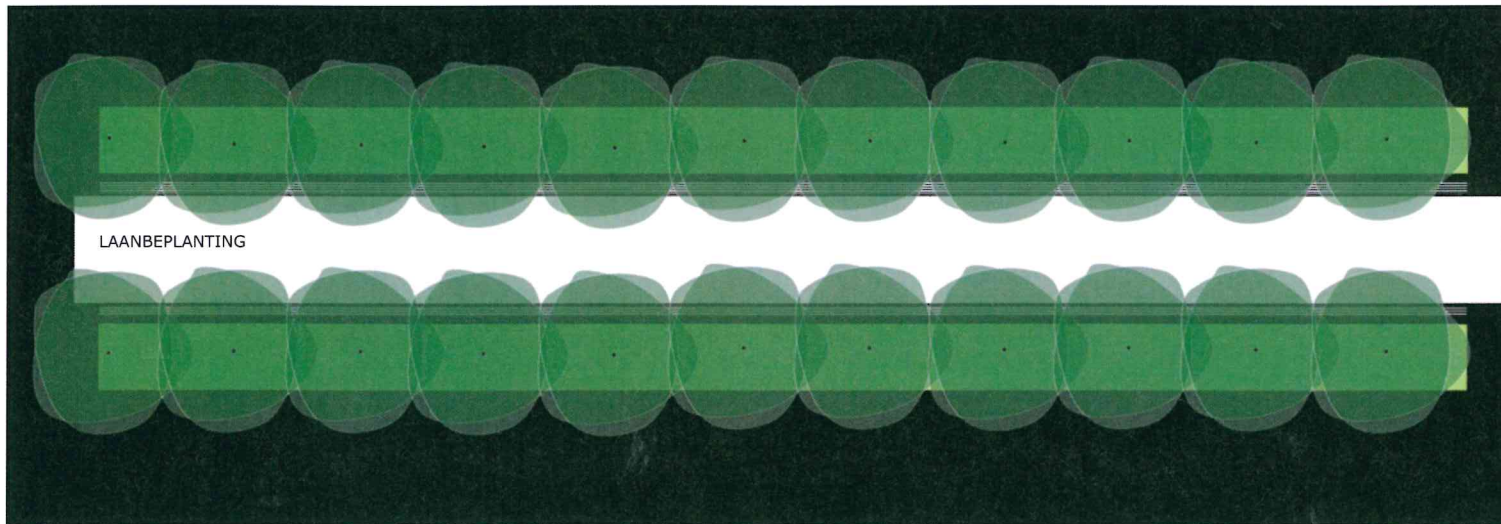
Bermen zijn smal voor bomen
 Jonge boompjes worden tussengeplaatst

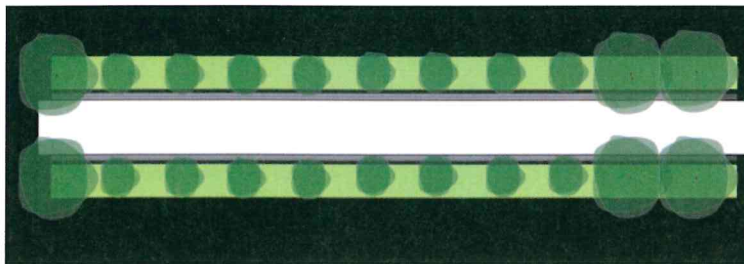
HUIDIG PROFIEL - bermen te smal voor bomen

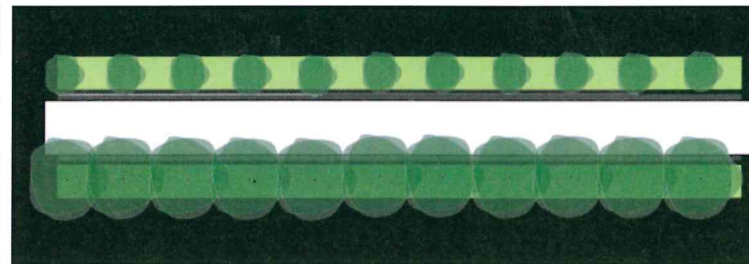
BREDERE BERM DOOR: OPTIE 1, smallere rijloper met passeerstroken

LAANBEPLANTING

VERJONGING: trajecten vervangen

VERJONGING: 1-zijdig vervangen

Conform de in 1993 vastgestelde gebiedsvisie is een zonering in gebruik denkbaar:

- Op de hogere flanken dient de landbouw de belangrijkste functie te blijven.
- In de huidige reservaatgebieden van het Groninger landschap kan worden gestreefd naar een combinatie van landbouw en natuurontwikkeling, waarbij de boeren uit Onnen worden betrokken bij het natuurbeheer.
- In het Tussengebied moet het landbouwkundig gebruik worden gecontinueerd en kunnen beheermaatregelen leiden tot een verhoging van de natuurwaarden.
- Tot slot is het denkbaar dat zich in het laagste deel een broekbos ontwikkelt (ook in het 'Tussengebied'), waarmee als het ware een vitrage wordt opgetrokken voor oprukkende stedelijke en industriële ontwikkelingen nabij Groningen en Foxhol.

Uitgangspunt bij de natuurontwikkeling moet zijn dat (wellicht het diepste deel uitgezonderd) het open landschapsbeeld blijft bestaan, met een afwisseling tussen open water, moeras en begraasde weilanden.

4.6 Verjonging lanen

Kenmerk van de lanen is dat zij bestaan uit bomen die op regelmatige afstand van elkaar langs de weg staan, en die van dezelfde soort, vorm en leeftijd zijn. De laanbeplanting langs de weg Haren - Noordlaren is inmiddels op leeftijd, waardoor er 'gaten' in de beplanting vallen.

De huidige manier van laanbeheer, waarbij vrijkomende 'gaten' worden opgevuld, getuigt van veel goede wil maar leidt op den duur niet tot een bevredigend resultaat. Hiermee verkrijgt men nooit meer het monumentale beeld van een regelmatige en uniforme beplanting. Onder het motto 'zachte heelmeesters maken stinkende wonden' is het beter te wachten totdat een laan daadwerkelijk 'op' is, en de laan dan in één keer in zijn geheel te vervangen. Daarbij heeft het sterk de voorkeur om ook binnen de dorpskern weer een tweezijdige laanbeplanting te realiseren. Dit brengt het profiel weer in balans en versterkt het groene karakter van Onnen. Daarmee ontstaat weer een ruimtelijk sterk samenbindende 'groene paraplu' (zie ook hoofdstuk 5).

4.7 Beheer bestaande houtwallen en houtwalrelicten

Veel houtwallen zijn doorgegroeid tot transparante boomrijen, met vaak machtige eiken met zwaar overhuvende kronen. De vraag is wat nu te doen met deze uitgegroeide houtwallen. De machtige eiken gaat men niet meer kappen. Maar voor de overige beplantingen is het wenselijk dat deze met meer regelmaat worden afgezet, opdat de overlast voor de boeren wordt beperkt en het cultuurhistorisch beeld wordt hersteld. Waar bomen nu, als relict van een houtwalstructuur, als lossen individuen in het veld staan is het wenselijk de oorspronkelijke lijnstructuur, door het tussenplanten van bosplantsoen, te herstellen.

Bij het beheer van de houtwallen en de aanliggende greppels is het vanuit de vegetatieontwikkeling ongewenst dat bagger en snoeihout op de wallen worden gedeponerd.

4.8 Behoud dorpsstructuur

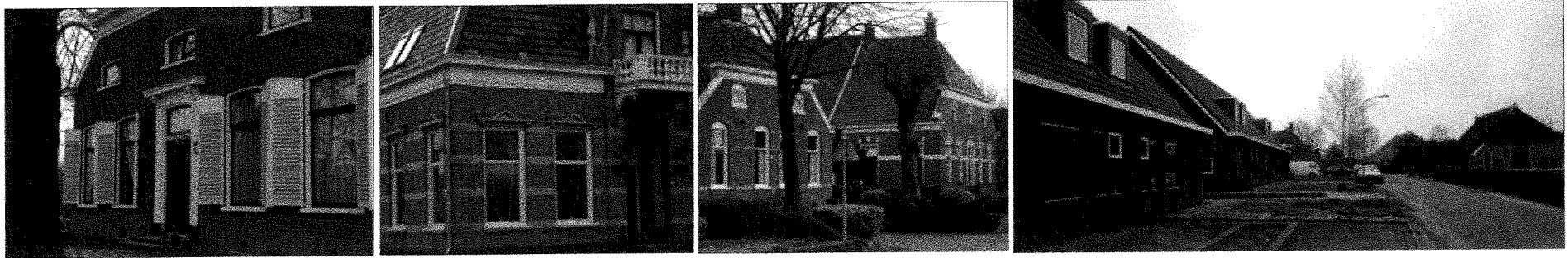
Kenmerkend voor het dorp zijn:

- de vrijwel haakse aansluitingen van de wegen,
- de zichtlijnen 'van lint naar lint' en verder,
- de open ruimten in het dorp, die het dorp een zekere transparantie geven, zoals de kalverweiden,
- de aanwezigheid van grote bomen in het dorp,
- de hagen in en om het dorp,
- de aanwezigheid van bijzondere plekken, zoals de haven, mottenbrink en school/dorpshuis,
- de Koelandsdrift als gaaf voorbeeld van een historische landbouw-ontsluiting.

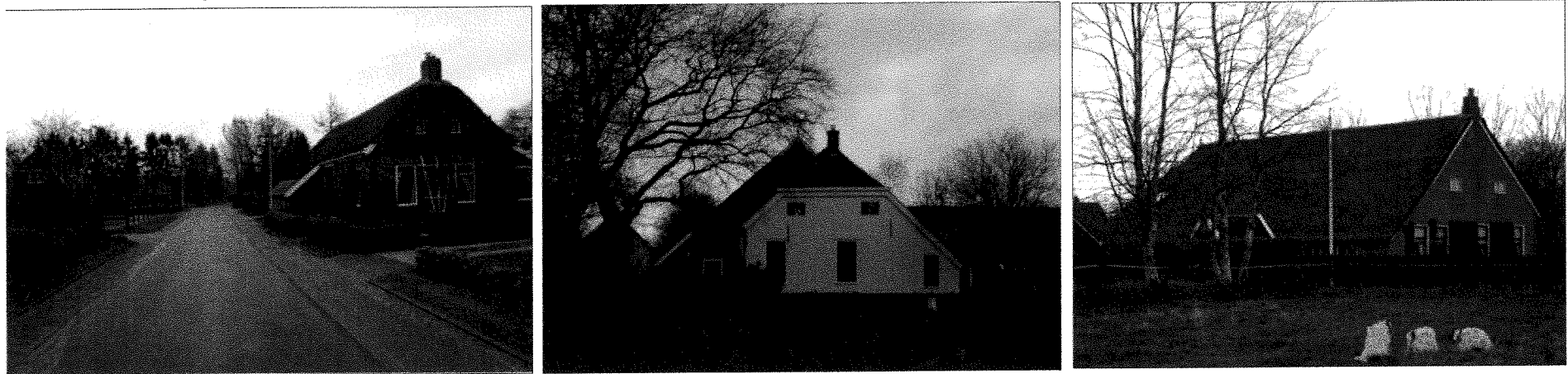
Het is van belang dat zichtlijnen behouden blijven. Daartoe moeten ook de bijzondere open ruimten binnen het dorp behouden blijven.

De hagen in en rond het dorp zijn karakteristiek. Deze moeten zoveel mogelijk worden behouden. Bijzondere plekken binnen het dorp, zoals de haven, moeten verder worden ontwikkeld. In hoofdstuk 5 worden hier voorstellen voor ontwikkeld.

ARCHITECTUUR; veel rode baksteen, veelal 1 verdieping met kap, 'dorpse schaal'

OPENBARE RUIMTE; geen stoepen, veel gebakken klinker, keilinten, molgoten, grasbermen

4.9 Bomen op openbaar terrein

Kenmerkend voor de dorpen op de Hondsrug is dat het silhouet mede wordt bepaald door het hoog geboomte dat binnen deze kernen aanwezig is. De aanwezigheid van monumentaal uitgegroeide bomen draagt ook in belangrijke mate bij aan de sfeer van geborgenheid en intimiteit binnen de dorpskern, als contrast tot de weidsheid van het aanliggend landelijk gebied.

Het geboomte binnen de kern raakt op leeftijd. Om ook komende generaties te laten genieten van eeuwenoude bomen in de kern, is het zaak nu nieuwe bomen op bijzondere openbare plekken te planten. Voorgesteld wordt bomen te planten:

- bij de entrees tot het dorp, waardoor als het ware 'dorpspoorten' ontstaan
- bij de haven
- bij het Tiehof / de basisschool

In hoofdstuk 5 wordt dit nader uitgewerkt.

4.10 Behoud karakteristieke paden en wegen

De zand- en klinkerwegen op de Hondsrug en de graskaden in de Hunzelaagte dragen bij aan het dorps karakter van Onnen. Zij passen bij de schaal van het dorp en moeten zoveel mogelijk worden behouden.

Onderzocht moet worden wat de mogelijkheden zijn om in de dorpskern het asfalt van de Dorpsweg te vervangen door gebakken klinkers.

4.11 Ontsluiting landelijk gebied

In overleg met de boeren, waterschap en eigenaar van het chaletterrein moet worden onderzocht wat de mogelijkheden zijn om de ontsluiting van het landelijk gebied te verbeteren, waardoor de mogelijkheden om vanuit het dorp een ommetje te maken toenemen. Het gaat hierbij om:

- een verbinding tussen de Verlengde Koelandsdrift / Noorlandsdrift en de Dr. Ebelsweg;
- de aanleg van een wandelpad langs het spoor;
- een verbinding over de dijk van het Drentsche Diep richting het palingrestaurant Vos;

- daarnaast is het wenselijk te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om over of langs de voormalige camping een openbare route te ontwikkelen, die de weg over de es verbindt met de Dorpsweg.

4.12 Visie op het dorpsbeeld van Onnen

Zoals in hoofdstuk 3 is geconstateerd kent Onnen een opvallend aantal inbreidingen. De wijze waarop deze inbreidingen zijn ontwikkeld lijkt niet gestoeld op een bredere visie op de ontwikkeling van het dorpsbeeld van Onnen. Er zijn autonome, naar binnen gerichte, inbreidingen ontstaan die even goed in Emmen, Vries of Winsum hadden kunnen liggen. Dit doet afbreuk aan de ruimtelijke samenhang, en aan de herkenbaarheid van het 'Onnens handschrift'.

Ook nu ontstaan, als gevolg van boerderijverplaatsing of het afbreken van de kapel, grotere locaties die moeten worden herontwikkeld. Alvorens voor deze locaties (en andere locaties welke mogelijk in de toekomst ontstaan) concrete bouwplannen te ontwikkelen moet eerst een visie op de gewenste ontwikkeling van het dorpsbeeld van Onnen worden opgesteld: "In Onnen doen we het zo".

Vervolgens moet per locatie worden bezien wat de kenmerken van de locatie zelf en van haar directe omgeving zijn, en hoe op deze kenmerken kan worden ingespeeld. Het gaat daarbij om kenmerken als:

- massa-opbouw,
- hoogte,
- architectuurkenmerken / mate van detaillering kaprichting,
- ritmiek,
- rooilijnen,
- verhouding bebouwd – onbebouwd,
- straatprofiel (aanwezigheid van stoepen, of juist de afwezigheid daarvan).

De opgave is zoveel mogelijk op deze karakteristieken in te spelen, opdat de inbreiding zich vanzelfsprekend voegt in het bestaande weefsel. Daarmee wordt voorkomen dat een patchwork aan in- en uitbreidingen ontstaat.

GROENE OVERGANG VAN DORP NAAR LANDELIJK GEBIED

4.13 Nieuwbouw 'op dorpse schaal'

Onnen dankt haar dorpse identiteit onder meer aan het tempo en de schaal waarin het in de loop der jaren is gegroeid. Steeds zijn aan de kern bescheiden uitbreidingen toegevoegd. Dit heeft geleid tot een dorpse schaal, met op kleine afstand een grote afwisseling in typologieën en architectuur. De dorpse sfeer wordt ook bepaald door het groene karakter. Ook binnen de kern wordt het beeld evenzeer bepaald door het 'groen' als door het 'rood', de bebouwing. 'Rood' en 'groen' zijn met elkaar in evenwicht. De woningen worden in de regel royaal door het groen omspoeld. Er is sprake van een ruime verhouding tussen kavelmaat en bebouwd oppervlakte.

Uitgangspunt is dat ook met toekomstige uit- en inbreidingen wordt aangesloten op het groene karakter, dat er woningen worden gerealiseerd met een onmiskenbaar groen beeld. Er moet ruimte zijn voor het ontwikkelen van groene wegprofielen, met grasbermen en in het dorpsbeeld passende, kleine groene elementen. Ook op het niveau van de architectuur moet worden aangesloten op de Onnense karakteristiek met een grote mate van afwisseling in typologie en beeld, met het gebruik van hoogwaardige en duurzame materialen, een zorgvuldige detaillering en een 'nuchtere uitstraling'.

Het is niet uitgesloten dat nieuwe woningen in hun architectonische verschijningsvorm een andere kwaliteit aan Onnen kunnen toevoegen. Maar wanneer dat niet het geval is dan heeft het sterk de voorkeur dat wordt aangesloten bij het handschrift van het Onnens bouwen zoals dat zich in de loop der eeuwen heeft ontwikkeld.

Transportbedrijf
Oosterveld, Dorpsweg 8,
hier werd ook benzine
verkocht.

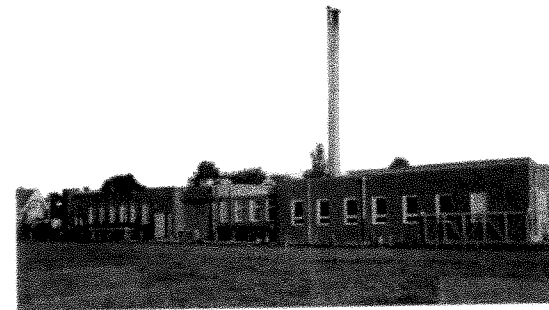
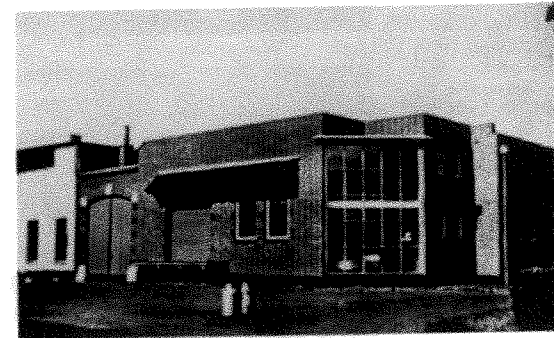
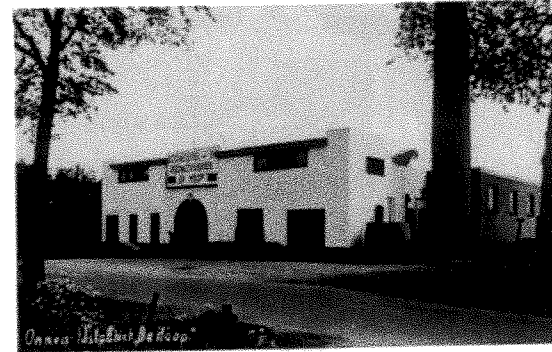

Foto boven:
Stoomzuivel en
Roombijsfabriek 'De Hoop',
Onnen 1933.

Foto midden:
Roombijsfabriek 'De Hoop',
1950.

Foto onder:
Zijaanzicht van de
roombijsfabriek 'De Hoop'
1954. (Hooiveldsteeg).

at verkeer

er heeft zich, evenals in de rest
vorkeld. Dit heeft betrekking op
op de verkeersintensiteit. De
meer aangespannen voor de wagen,
orkap. Paard en wagen zijn vervangen
is van Onnen naar Groningen is geen
ritje van een klein halfuur. Mensen
erken in Groningen of Assen. Kinderen
rele dag op de boerderij, maar
osgebied. Ze fietsen naar school, naar
is in andere kernen, gaan zwemmen
spreken af bij de Hoornse plas.

er langer alleen het domein van
eren, of wonen, de dorpelingen,
passeren. Het landelijk gebied is
oor forensen of verblijfsgebied voor

eranderingen aangepast. Ze zijn als
lingen 'meegegroeid'. Karresporen
aden werden klinkerpaden,
twegen. Toen de verkeersintensiteit
altwegen waar mogelijk verbreed.
e wegen bracht nieuwe knelpunten
rder rijden, en in plaats van
inder veilig, vooral voor fietsers
ruimte het toeliet zijn daarop
erkeersdeelnemers van elkaar
trottoirs en vrijliggende fietspaden
an de verkeersgebruikers bracht
en aan het licht. Er bleek een

Hoe meer de vervoerssystemen uit
meer aansluitingen en hoe meer
Want niet overal is er ruimte voor
andelpad. De plaatsen waar deze
er weer op de weg worden geleid
arlijk. Niet overal is ruimte voor

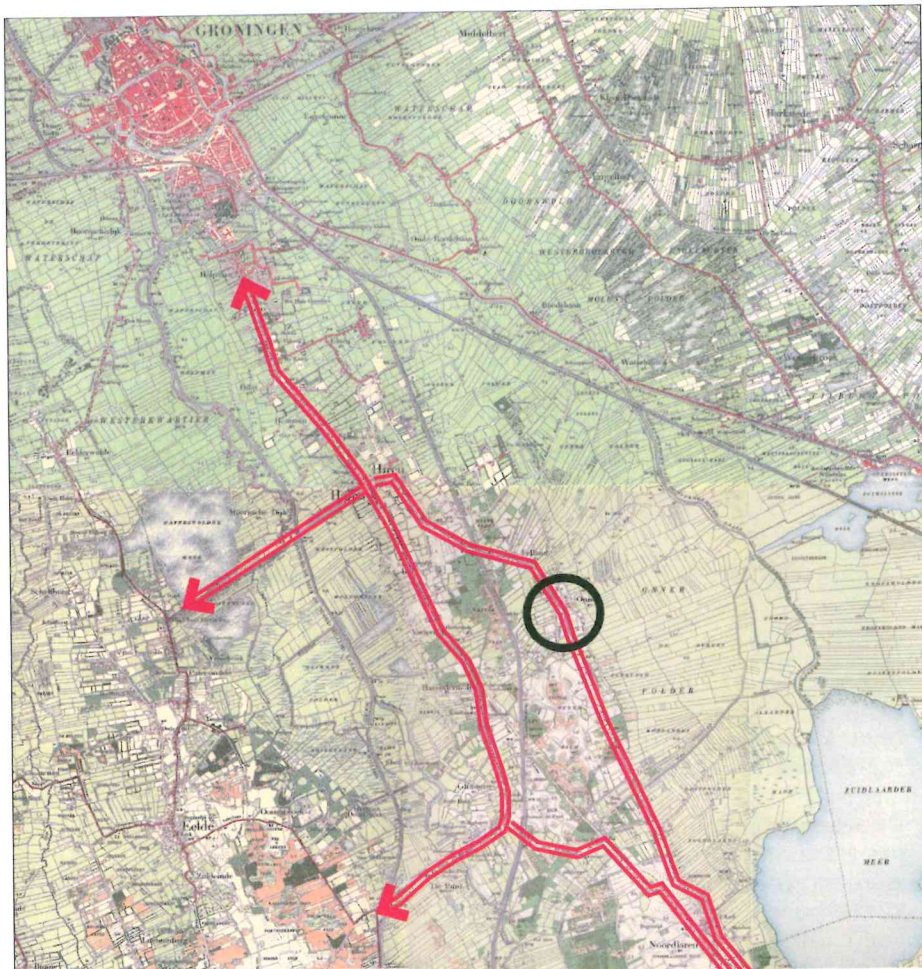
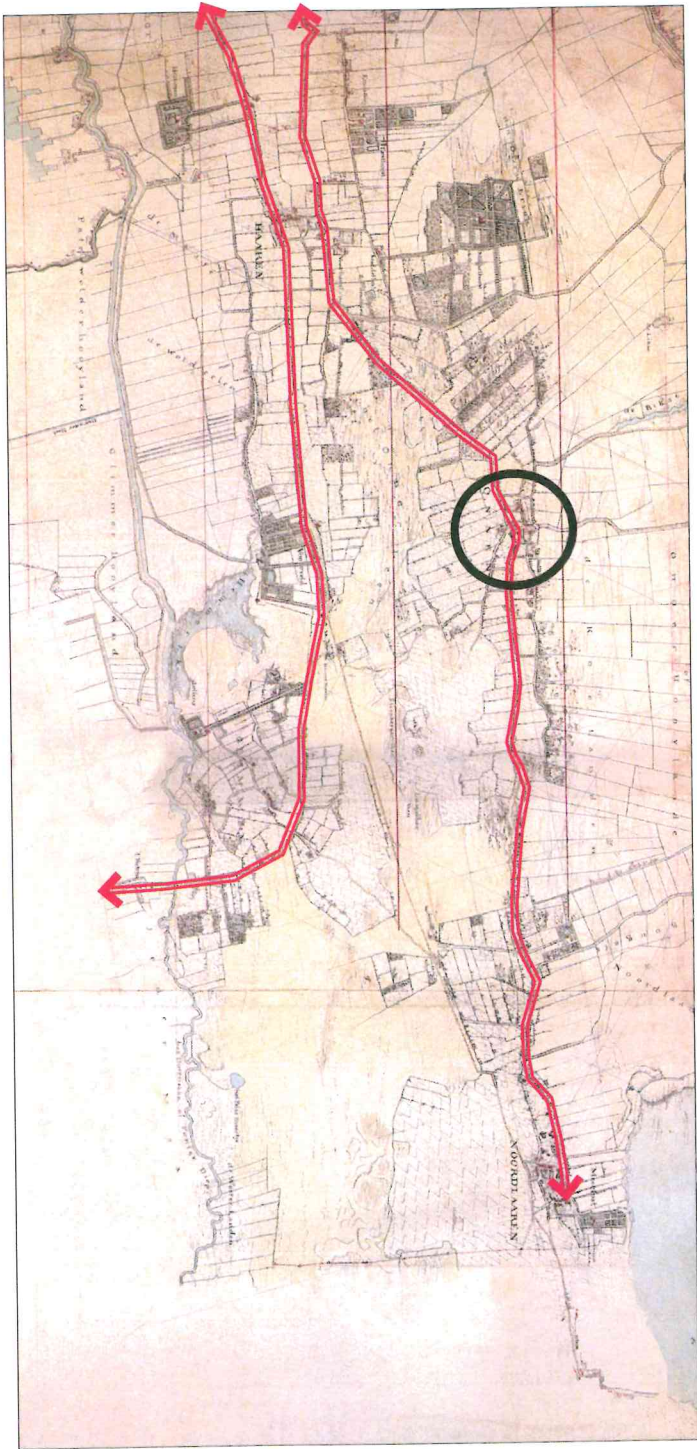
een eenzijdig fietspad, maar de automobilist blijkt vaak niet
op een tweezijdig gebruik van het fietspad bedacht, met alle
ongelukken van dien.

De nieuwe aansluitingen en extra kruisingen die met de aanleg
van vrijliggende fiets- en voetpaden ontstonden maakten
de situatie onoverzichtelijker, ondoorgroenderlijker. Daarom
moesten voortaan borden de verkeersdeelnemer 'de weg
wijzen', weer duidelijk maken wie doorgaand verkeer is, en
welke verkeersdeelnemer voorrang heeft. Verkeersdeelnemers
moesten zich niet meer op de weg concentreren, maar op
de borden langs de weg, op de signalen die hen kunstmatig
werden meegegeven. Maar het woud aan borden stuurt menig
verkeersdeelnemer het bos in.

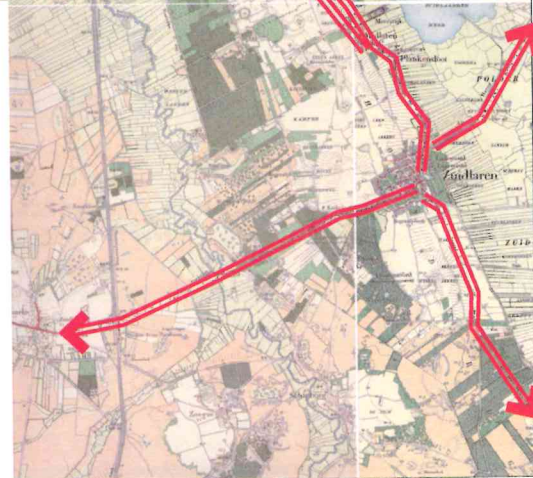
De gedachte achter 'shared space'

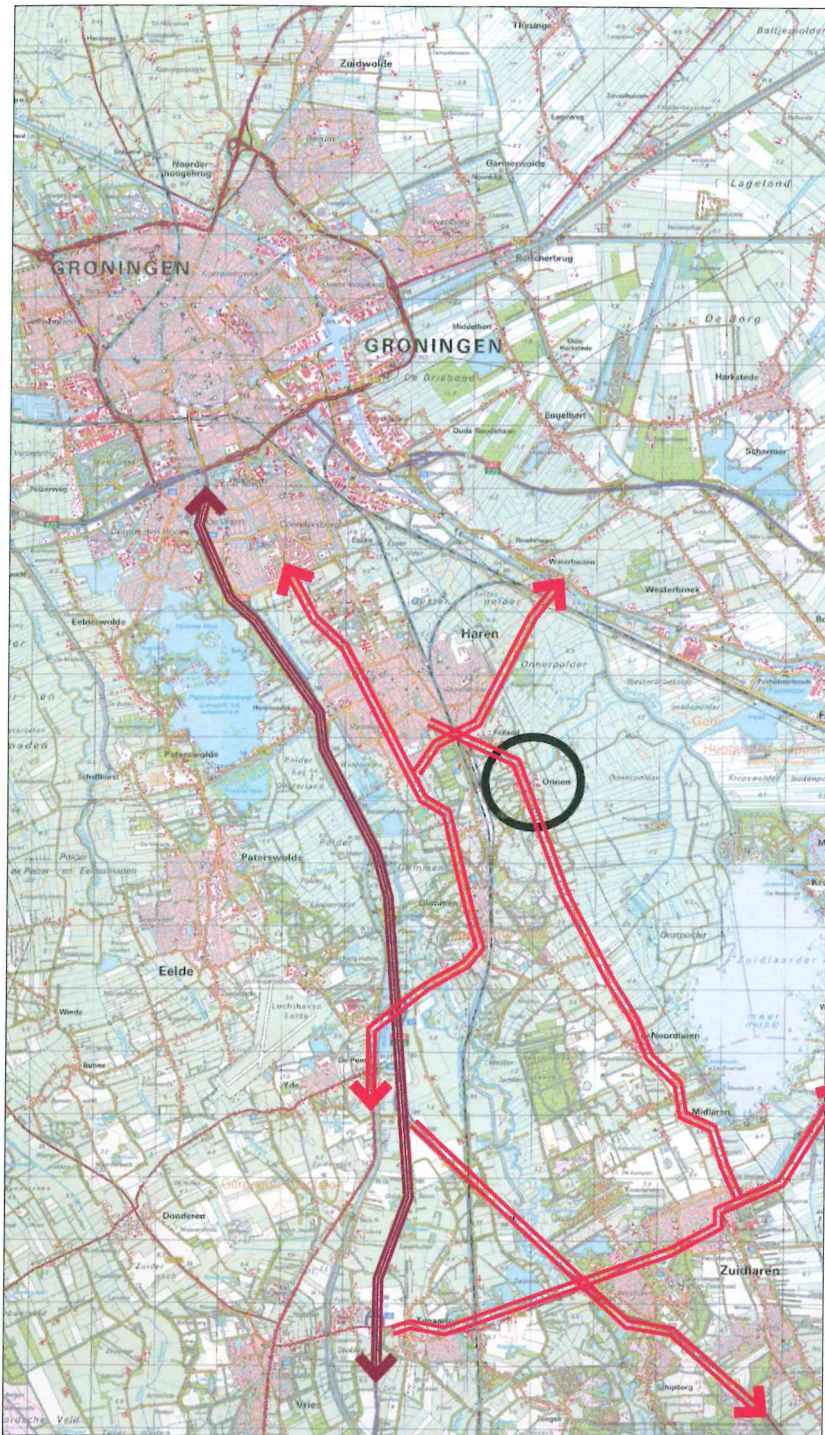
'Shared space' constateert dat de maatregelen die zijn
genomen om de verkeersveiligheid te versterken, alle goede
bedoelingen ten spijt, vaak het paard achter de wagen hebben
gespannen, averechts hebben uit gepakt. In het streven om
een 100 % veilige situatie te benaderen, is een schijnveiligheid
gecreëerd die op een andere manier onveilig is als de
oorspronkelijke situatie.

'Shared space' gaat uit van de gedachte dat men, onder
condities, de verschillende categorieën verkeersdeelnemers
beter weer bij elkaar op de weg kan brengen, en dat men
borden zoveel mogelijk moet vermijden. Randvoorwaarde
hierbij is dat de weg weer in staat is 'zijn verhaal te vertellen',
leesbaar is, aan de weggebruiker informatie verschaft over
de situatie waar men zich bevindt opdat de weggebruiker
zich aan die situatie aan kan passen. 'Shared space' streeft
naar verkeerssituaties die zich laten interpreteren, en waarbij
de deelnemers zelf weer gaan nadenken over hoe zich te
gedragen. Dat gedrag heeft niet alleen betrekking op snelheid,
maar ook op het verlenen van voorrang, op het 'voorsorteren'
op situaties die zich voor kunnen gaan doen.

ONTWIKKELING VAN NETWERK VAN WEGEN
hottinger kaart - 1900 - 2000

5.2 De situatie in Onnen en omgeving

De Hottingeratlas toont hoe er vanuit de stad Groningen twee wegen liepen die de stad verbonden met de ommelanden ten zuiden van de stad:

- de weg Groningen – Haren - Glimmen, waarvan de latere Rijksstraatweg deel uit maakt,
- de weg Groningen – Onnen – Noordlaren – Zuidlaren.

Dit vormde twee vrijwel van elkaar gescheiden systemen. De Hoge Hereweg vormde een kortsluiting van lagere orde. De wegen volgen de Hondsrug.

De kaart 1900 toont dat beide systemen met elkaar gaan interfereren. Daarbij ontstaan er meer aftakkingen naar de laagten ter weerszijden van de Hondsrug. In die tijd heeft het verkeer nog vooral een lokaal karakter. Wie van Zuidlaren naar Groningen reist, of omgekeerd, maakt gebruik van dit netwerk van lokale wegen.

De kaart 2000 laat zien dat de bovenlokale functie van het historische netwerk van verbindingswegen is overgenomen door een nieuw netwerk van snelwegen, zoals de A28. Wie nu van Zuidlaren naar Groningen reist, maakt bij voorkeur gebruik van de A28. De historische verbindingswegen zijn vooral bestemd voor het lokale verkeer. Het bovenlokale verkeer moet, via de lokale wegen, zo snel mogelijk naar de bovenlokale wegen worden gevoerd.

De introductie van de snelwegen heeft geleid tot neveneffecten, tot veranderingen in het rijgedrag. Autoverkeer moet vooral snel. De automobilist is gehaast, de boardcomputer heeft voor hem berekend hoe veel tijd zijn reis vergt, maar de 6 versnellingen en de 4 aangedreven wielen versterken hem in zijn gevoel dat het sneller kan. De automobilist van vandaag is meer bezig met tijdbeheersing dan met de beleving van de weg en het landschap. Een knelpunt doet zich voor waar weggebruikers ook voor het boven-lokale verkeer toch gebruik blijven maken van de historische verbindingswegen, echter zonder hun gedrag aan te passen. Zij rijden met moderne techniek, en bovenal moderne snelheden, over eeuwenoude handelsroutes.

Deze wegen zijn niet berekend op het gebruik door sluijverkeer en recreatieverkeer, zijn niet berekend op de huidige gebruiksiintensiteit, en niet ingericht op de huidige snelheden. Lange tijd is geprobeerd de weg op de veranderende omstandigheden aan te passen; rijlopers zijn herhaaldelijk verbreed, ten koste van de wegbermen en soms ook ten koste van de bomen in de bermen, klinkers zijn vervangen door fluister-asfalt, en langs de weg zijn tal van borden, paaltjes en andere verkeers-parafernalia verschenen. Met deze aanpassingen zijn de mensen eerder uitgenodigd om toch vooral van de lokale wegen voor het bovenlokale verkeer gebruik te blijven maken, dan dat ze hiermee van deze wegen zijn geweest. Daarbij is deze strategie van het telkens weer aanpassen van de weg eindig. De rek is er uit. Wegen kunnen niet meer worden verbreed, en er passen nauwelijks meer borden in de berm dan dat er nu al staan.

Kern van het probleem is dat ondanks de aanleg van het nieuwe, bovenlokale netwerk men ook voor het bovenlokale verkeer toch gebruik blijft maken van het oude netwerk. Er maken te veel mensen van de historische verbindingswegen gebruik, die er eigenlijk niet thuis horen. De kansen die de aanleg van het nieuwe netwerk biedt om het historische netwerk 'af te waarderen', en daarbij weer in haar cultuurhistorische context te plaatsen, worden niet benut. Wanneer het zo zou zijn dat alle mensen voor het bovenlokale verkeer gebruik maken van het nieuwe netwerk, neemt de belasting van het historische netwerk af waarmee het te verantwoorden is om deze wegen her in te richten, passend bij de schaal van het landschap, en weer deel te laten zijn van het landschap.

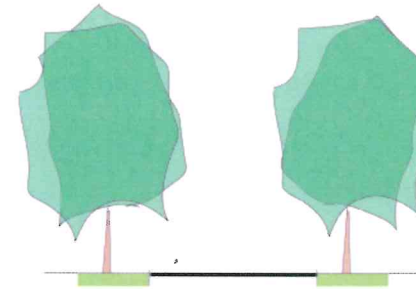
De oplossing van het verkeersprobleem in Onnen en Noordlaren moet worden gezocht in een essentieel andere inrichting van de oude verbindingswegen. Deze wegen moeten zodanig worden ingericht dat de bovenlokale weggebruiker herkent dat deze hier niets te zoeken heeft, en vervolgens eieren voor zijn geld kiest door zo snel mogelijk de snelweg op te zoeken.

De oude verbindingswegen kunnen dan weer worden ingericht op een manier die passend is bij het landschap, met brede bermen en hoge bomen. Zij moeten zich weer onderscheiden als groene aders door het landschap. Vanuit de intimiteit van de

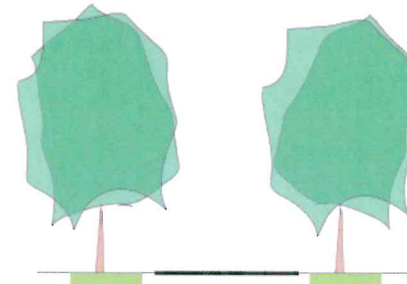
beplante weg ziet men uit over het open polderland. De bomen langs de weg bieden het zicht op de openheid een voorgrond, en geven het perspectief daarmee diepte, gelijk de zuilen van een kloostergang. Daarmee wordt ook het gedrag veranderd, de weggebruiker is zich weer bewust van zijn omgeving, is bezig met zijn reis door het landschap in plaats van met zijn 'time-managment'.

Met deze verminderde verkeersdruk en verkeerssnelheid, en met de toegenomen aandacht van de weggebruiker voor zijn omgeving, worden ook de verkeers-parafernalia overbodig. De weg wordt weer de huiskamer van het landschap. In die huiskamer is geen plaats voor gebods- en verbodsborden.

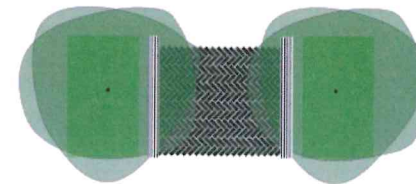
ENTREES VAN ONNEN NOORD EN ZUID

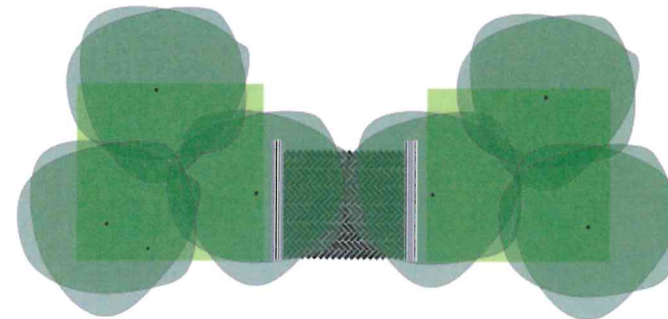
SCHEMATISCH HUIDIG PROFIEL

WAAR MOGELIJK VERSMALLEN VAN DE RIJBAAN

EVENTUEEL EEN KLINKER-VERHARDING MET MOLGOTEN

POORTEN VAN DE BEBOUWDE KOM

5.3 De weg door Onnen

Situatie

De weg Groningen-Onnen-Noordlaren-Zuidlaren is de belangrijkste verbindingsweg in het dorpsgebied. Deze koppelt dorp en buitengebied met en aan elkaar. Vanuit het landelijk gebied voert zij het dorp in, gaat zij door het dorp en leidt vervolgens wederom door het landelijk gebied. Men zou kunnen zeggen dat de kern de kraal is, en dat de Dorpsweg het snoer is dat door deze kraal voert. Echter, het is niet duidelijk waar het landelijk gebied ophoudt en het dorp begint, net zo min als dat duidelijk is waar het dorp ophoudt en het landelijk gebied begint. De weg voert bijna 'onverstoorbaar' door het dorp, verschaft zelf weinig informatie over de veranderende context. De context verschiet van kleur (van landelijk gebied naar dorpskern naar landelijk gebied), maar de weg blijft onveranderd in materiaalgebruik of profielopbouw. Alleen het bordje 'Onnen' in de berm van de weg geeft aan waar men de administratieve grens van de bebouwde kom passeert. De weggebruiker krijgt onvoldoende signalen dat hij in het dorp is, en dat hij zich daar anders dient te gedragen dan in het buitengebied.

Advies

Kern van het advies is dat de wegen zodanig zijn vormgegeven dat de weggebruiker herkent waar hij in het dorp is, en waar hij zich in het buitengebied bevindt. De weggebruiker moet zich 'te gast in het dorp weten', en daaruit de conclusie trekken dat in het dorp een ander gedrag van hem wordt verwacht. Dat hij zijn snelheid aan de schaal van het dorp moet aanpassen en dat hij binnen de bebouwde kom extra alert moet zijn op onverwachte situaties. Idealiter manifesteert de weg zich in de kern anders dan in het buitengebied, neemt de weg in de kern 'de schaal van het dorp aan'. Het onderscheid tussen dorp en landelijk gebied wordt dan gemarkeerd door verandering in profiel, door verandering in verharding en door 'poorten'. Deze poorten worden gevormd door boomgroepen, die de weg ter hoogte van het 'entreemoment' flankeren. Het is mogelijk dat de 'entreemomenten' iets naar buiten worden verlegd (verder van het dorp af, dit gaat met name over de entree aan de zuidzijde van het dorp), opdat automobilisten langer de gelegenheid hebben een snelheid op de gewijzigde situatie (in

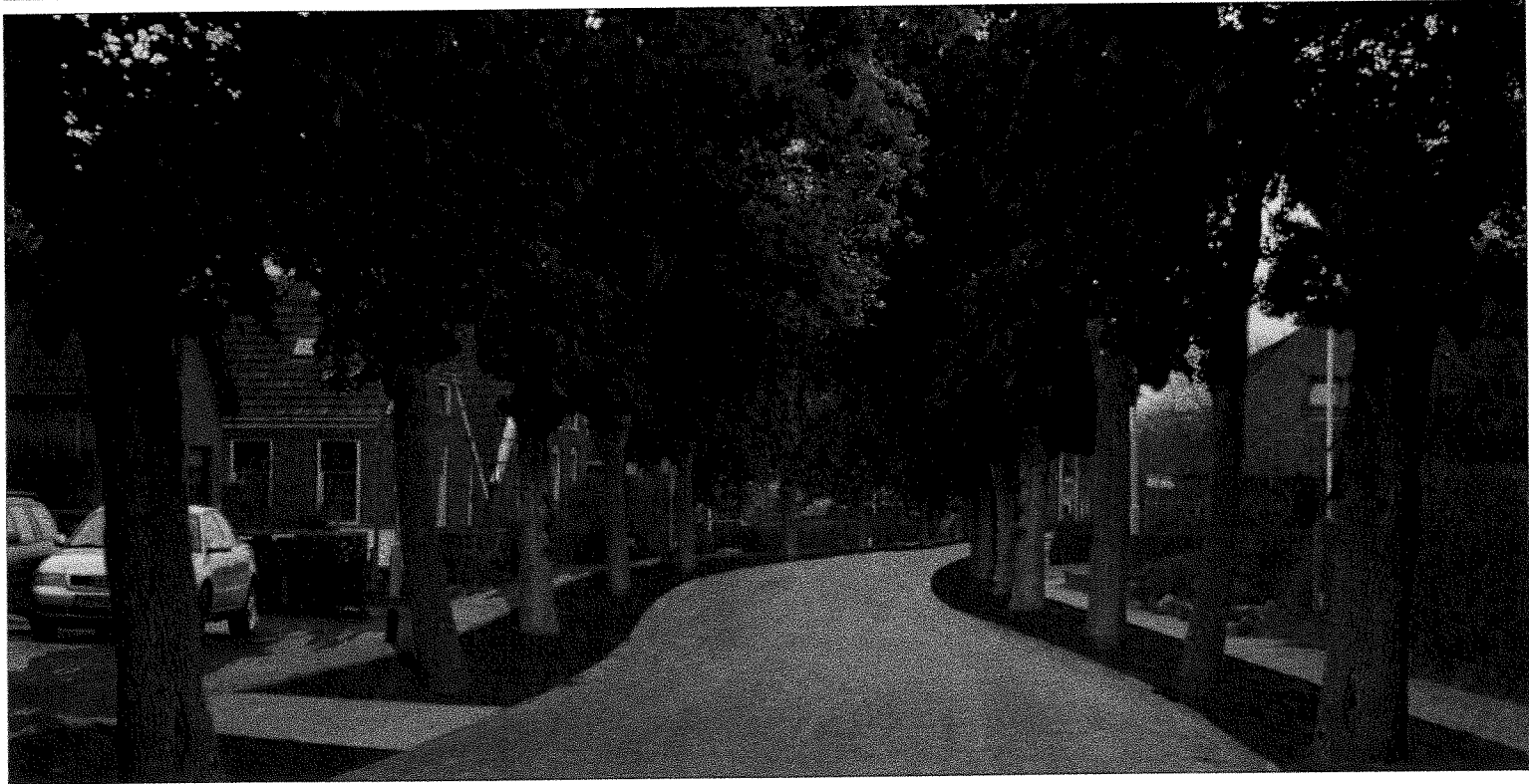
de bebouwde kom, 30 km/u) aan te passen. Concreet kan worden gedacht aan:

- waar mogelijk een versmalling van het wegdek,
- een verandering van materiaalgebruik, waarbij asfalt plaats maakt voor klinkers of voor asfalt met klinkerstroken (afhankelijk van ruimtelijke, beheertechnische en financiële overwegingen),
- fietsers op de rijweg,
- het markeren van de entrees met 'poorten', boomgroepen welke het entreemoment flankeren,
- het eventueel naar buiten verplaatsen van het entreemoment,
- het verwijderen van markeringen als de middenstreep.

Klinkers hebben als voordeel dat ze meer passen bij de schaal van het dorp en de weggebruiker sterker het gevoel geven zich in een dorpse omgeving te bevinden. Ook het geluid dat de klinkers voortbrengen draagt bij aan het verminderen van de snelheid. Asfalt heeft als voordeel dat het minder geluid voortbrengt en minder onderhoud behoeft.

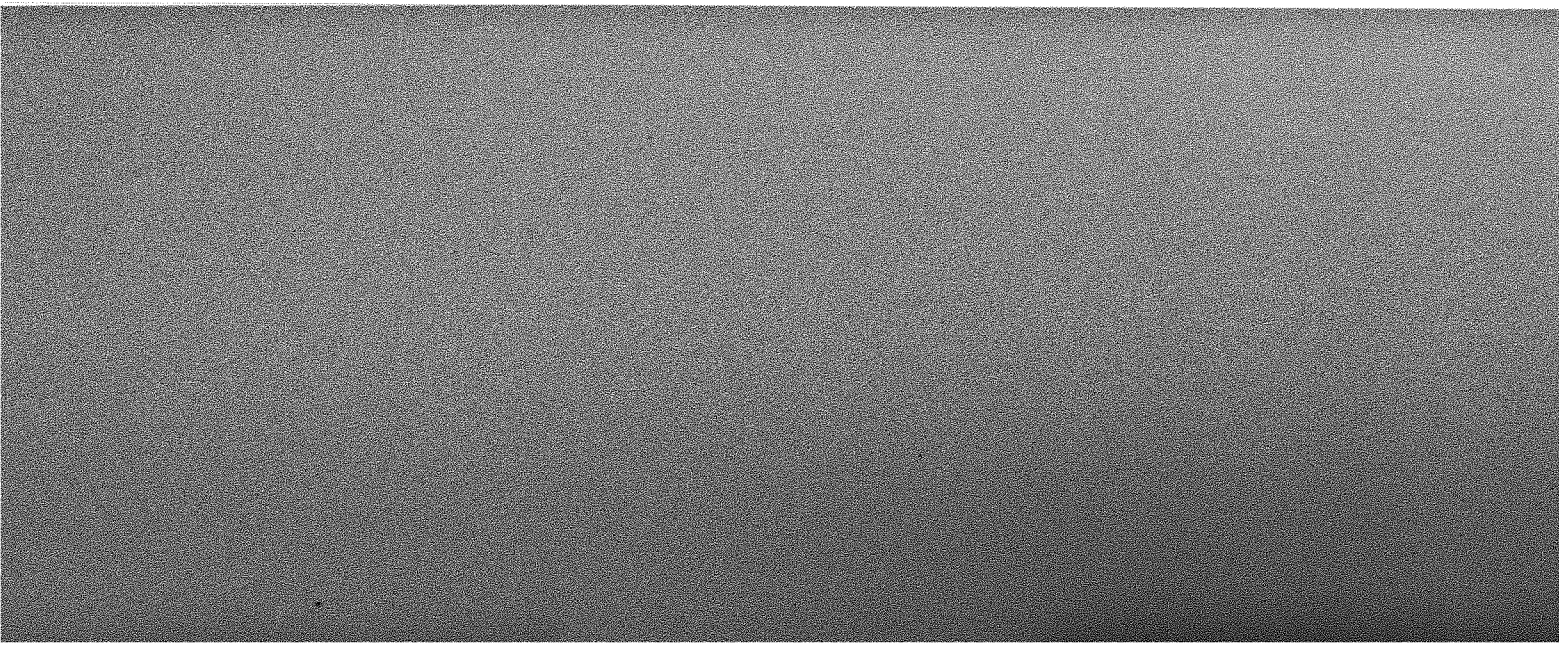

HUIDIGE BEELD

STREEFBEBELD

Boerlandspad-dorpsweg

Haven

School-Dorpshuis de Tiehof

De mottenbrink

DORPSWEG ALS GEHEEL

5.4 Binnen Onnen

Binnen Onnen vergt een aantal situaties specifiek aandacht. Naast de weg door Onnen als geheel, waar over het algemeen te hard wordt gereden en die veel gebruikt wordt door sluijverkeer, betreft dit een aantal onoverzichtelijke situaties. Ofschoon door de werkgroep meer situaties als onvoldoende veilig worden ervaren, zijn er twee situaties die met prioriteit aandacht behoeven. Dit betreft :

- de aansluiting van de Mottenbrink op de Dorpsweg;
- de verkeerssituatie rond de basisschool met de verbetering van het schoolplein en dorps huis terrein.

Daarnaast is er een derde situatie, die niet primair vanuit het verkeer (al speelt het verkeersaspect hier wel een rol), maar eerder vanuit ruimtelijk oogpunt verbetering behoeft. Dit betreft:

- de situatie rond het haventje / de entree tot het sportpark.

Onduidelijke knooppuntsituaties zijn bijna altijd het gevolg van 'knutselen aan het wegverloop', waarbij een van oorsprong heldere situatie (hiërarchie, wegverloop, richting) aan leesbaarheid heeft ingeboet. Daarom start de analyse van de benoemde knelpuntsituaties steeds met een korte historische analyse.

Opgemerkt moet worden dat in het navolgende slechts de contouren van een mogelijke oplossingsrichting worden geschetst. Voor alle locaties geldt dat de situatie complex is, en de beschikbare ruimte beperkt. Alvorens daadwerkelijk tot reconstructie van een locatie over te kunnen gaan moet de betreffende locatie meer nauwkeurig worden ingemeten, en is nader onderzoek naar verkeershoeveelheden en verkeersbewegingen noodzakelijk.

5.4.1 Aansluiting Mottenbrink

Situatie

De aansluiting van de Mottenbrink op de Dorpsweg is thans een wat curieuze situatie. Het betreft een Y-aansluiting, met een klein groentje tussen de poten van de Y. Op dit driehoekje staat tegenover het voormalige café Venema de Oranjeboom. Deze is in 1936 geplant ter ere van het huwelijk van Juliana en Bernhard. Voor het overige is dit driehoekje ingevuld met bodembedekkende heesters. Aan de rand van het groen staat een bank, maar wie daar op gaat zitten loopt het risico dat zijn of haar tenen worden overreden.

Bij deze aansluiting stopt het fietspad dat vanuit Haren langs de westzijde van de Dorpsweg voert.

De situatie is met name onoverzichtelijk doordat:

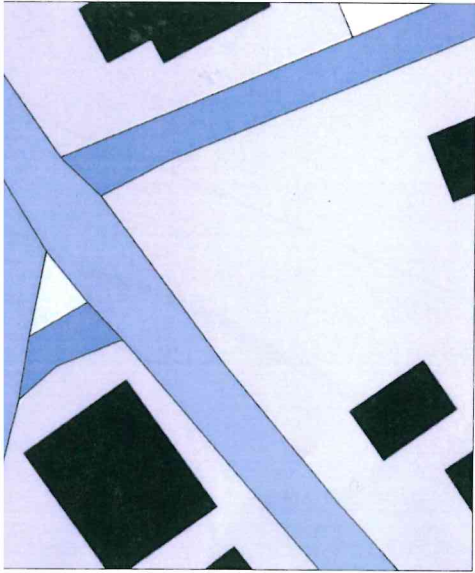
- het verkeer op de Dorpsweg er niet op bedacht is dat het een dubbele aansluiting betreft, dat na een eerste aansluiting nog een tweede kruising volgt;
- het verkeer langs verschillende wegen de Mottenbrink in kan draaien, het verkeer kan letterlijk zowel van links als van rechts komen.

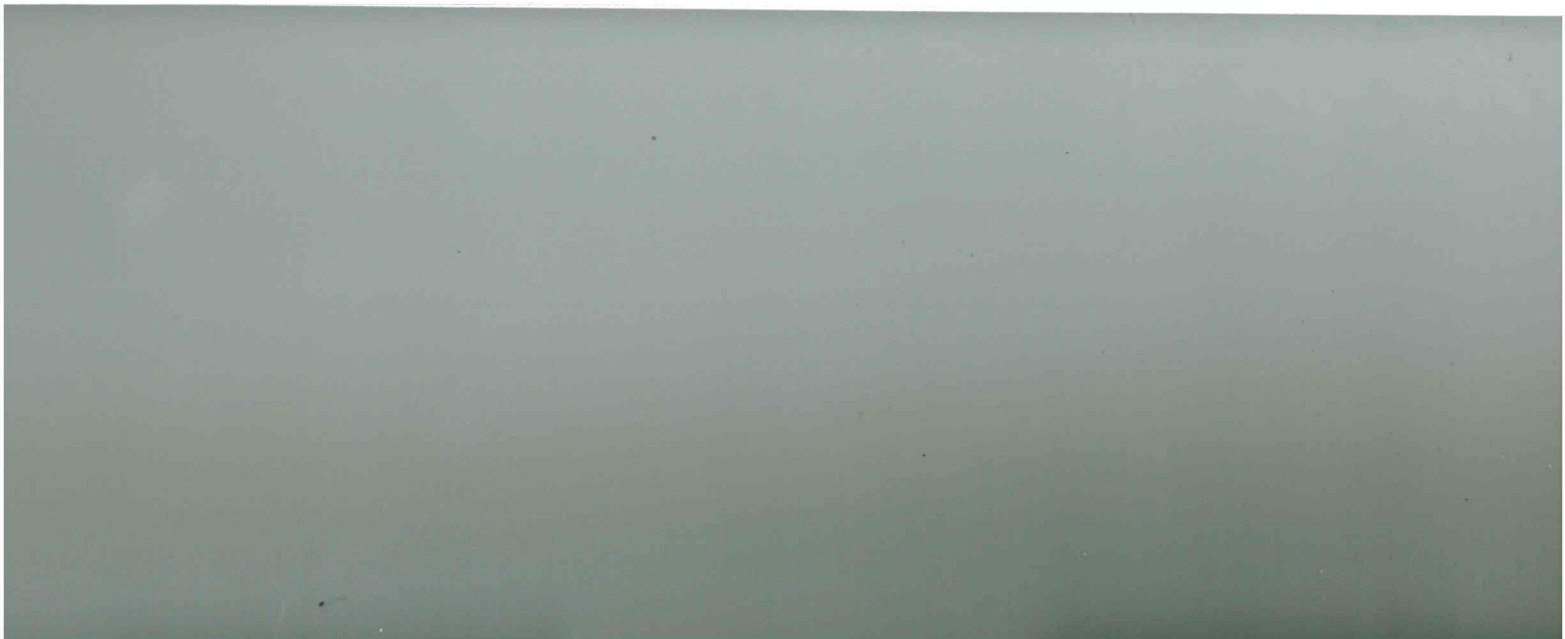
HOTTINGER ATLAS

1900

DORPSOMGEVINGSPLAN ONNEN

HAAG MET POORT

VELDKIEIEN

BANKEN

Advies

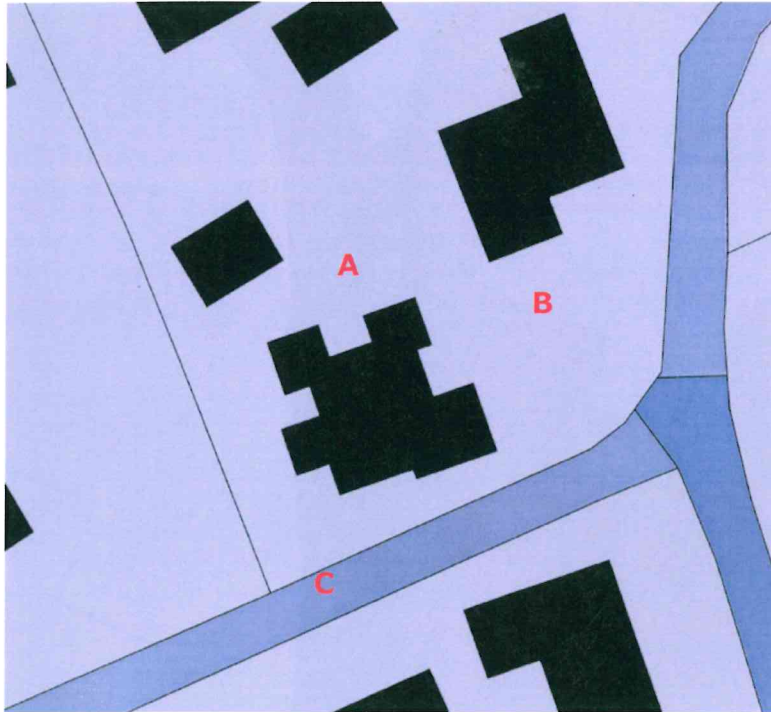
Het advies is simpel. Maak hier een eenduidige T-kruising en richt de vrijkomende ruimte, tezamen met het groentje, in tot verblijfsplek. Voorgesteld wordt de grotere driehoek die daarmee ontstaat geheel af te zomen met een 60 cm lage, brede beukenhaag, en het binnenterrein in te richten als een pleintje. Men bereikt dit pleintje, met een verharding van kleine veldkeien, via een doorgang aan de Mottenbrink en de Dorpsweg. Op dit pleintje wordt een drietal banken geplaatst. Hier treft men elkaar, geniet men van de middagzon of vindt men een plekje in de schaduw.

Hiermee wordt deze plek, in het geografisch hart van het dorp, ontwikkeld tot een informele ontmoetingsplek voor jong en oud.

Op dit thema is een aantal varianten denkbaar:

- Overwogen kan worden van de Mottenbrink weer meer een brinkachtige situatie te maken, waarbij meer bomen tezamen het beeld bepalen.
- Overwogen kan worden de verharding van veldkeien tot over de rijloper van de Mottenbrink en tot over de Dorpsweg door te zetten.

5.4.2 Omgeving Tiehof / basisschool

Situatie

Tiehof (B) en basisschool(A) vormen twee aangrenzende openbare gebouwen, die beiden behoefte hebben aan 'ruimte', maar vaak op verschillende momenten. De school rond de pauze-momenten, het dorps huis in de avonden en bij bijzondere evenementen. Dit biedt mogelijkheden om 'de ruimte te delen'.

Deze twee gebouwen staan gebroederlijk naast elkaar, maar doen niets 'met elkaar'. In potentie vormen ze het sociale centrum van het dorp, maar in de praktijk leidt dit niet tot een bijzonder attractieve situatie. En dat is een gemiste kans.

Het terrein voor de Tiehof is buiten-proportioneel groot. Het is letterlijk 'out of scale'. Daarbij oogt dit terrein armoedig. Grote delen van het terrein zijn nauwelijks verhard. Het is meer een parkeerplaats dan een plek die uitnodigt tot verpozen of het organiseren van een dorps-evenement (startpunt lampionnenoptocht, intocht van Sinterklaas, de koninginnemarkt).

De Oversteekplaats van de school richting de overkant van de straat is onduidelijk. Automobilisten zien de school te laat en de oversteekplaats is niet goed gemarkeerd waardoor een onveilige situatie ontstaat(C).

BOMEN STROOIEN

BEHOUD HOUTWAL MET WANDELPAD

HAAG

OVERSTEEK SCHOOL
mogelijkheid: materiaal over de volle breedte van het schoolplein over de Bakkerweg trekken

Advies

Voorgesteld wordt beide gebouwen op een meer gemeenschappelijk grondvlak te plaatsen, waarbij mogelijkheden ontstaan om, in voorkomende gevallen, over en weer van elkaars 'wereld' gebruik te maken. Daarbij moet ook de verkeerssituatie, met name voor de school, worden verbeterd.

Het terrein wordt omzoomd door een brede, 60 cm lage beukenhaag. Daarbij wordt ook tussen 'schoolplein' en Tiehof een haag geplaatst. In deze haag worden twee brede 'poorten' uitgespaard, die met een hekje zijn af te sluiten.

De verharding van het schoolplein, betontegels van 30 x 30 cm, wordt doorgetrokken tot halverwege het terrein voor de Tiehof. Het oostelijk deel van dit terrein krijgt een verharding van gebakken klinkers. Dit deel wordt ingericht als parkeerterrein. Op het gemeenschappelijk grondvlak wordt een aantal linden geplant. Zij vormen het geboomte van de toekomst, waardoor ook komende generaties kunnen genieten van zwaar geboomte in de dorpskern.

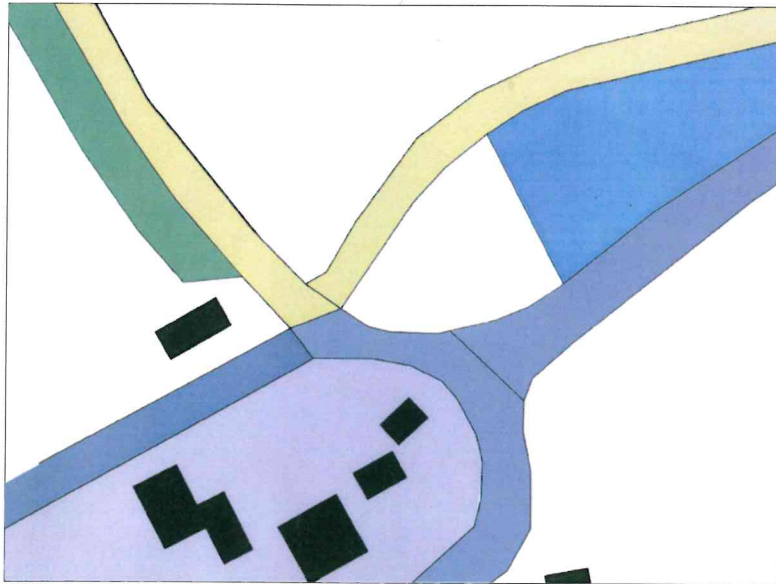
De verharding van het schoolplein wordt, op het niveau van de stoep, over de Bakkerweg doorgetrokken. Hiermee wordt de oversteekplaats gemarkeerd. Langs de Bakkerweg wordt een tweetal parkeerplaatsen opgeheven, waardoor aan de overzijde van de school een breed en veilig trottoir ontstaat, waar kinderen kunnen verzamelen alvorens over te steken. Daarmee wordt het 'oversteek-moment' verkort.

HOTTINGER ATLAS

1900

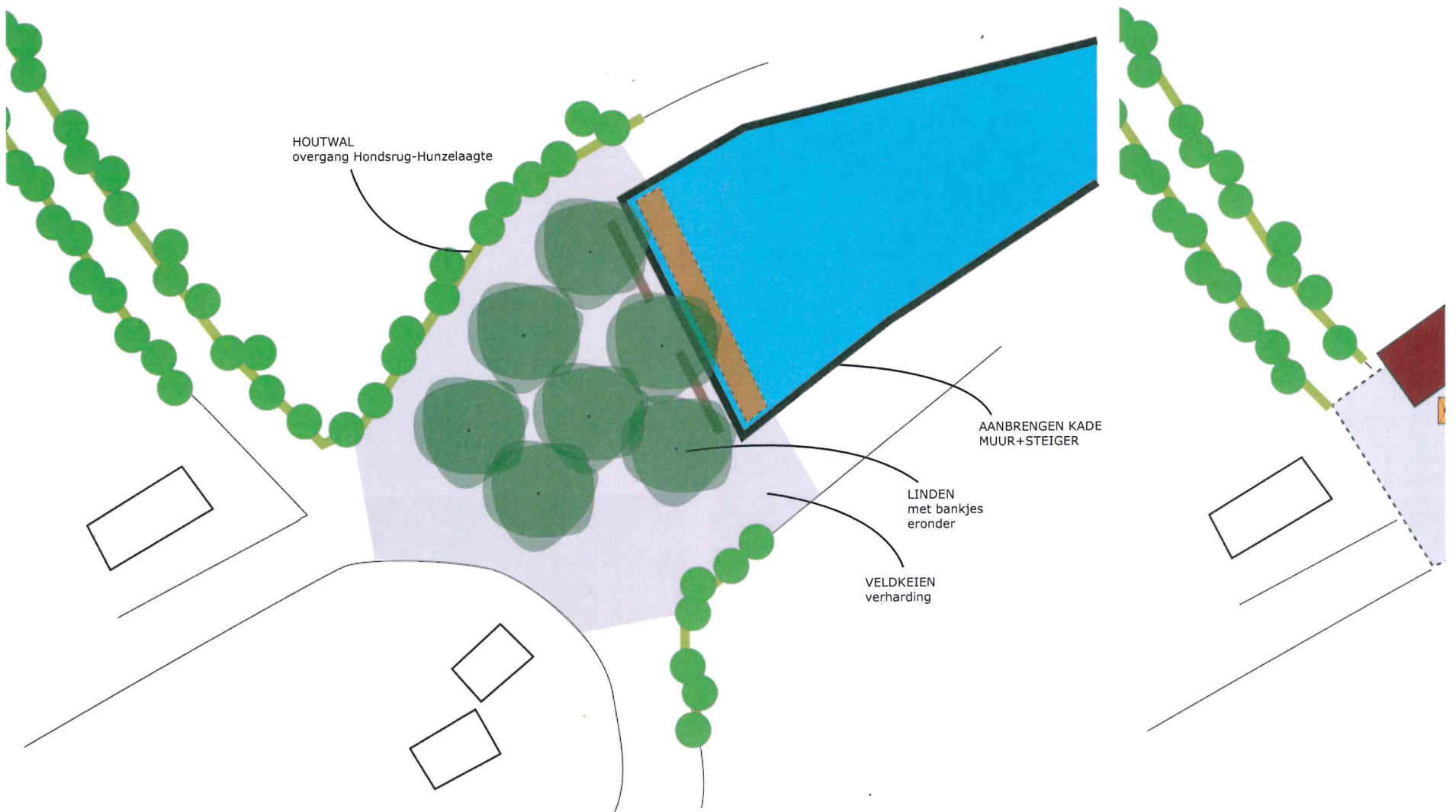

5.4.3 Haventje

Situatie

Thans is het haventje meer een element 'naast' het dorp dan 'in' het dorp. Het is sociaal en ruimtelijk niet of nauwelijks met het dorp verbonden. Aan de kop van de haven ligt een grasveld met populieren, waarop de glascontainer is geplaatst. Het vormt hiermee niet de ontmoetingsplek die deze locatie zou kunnen zijn.

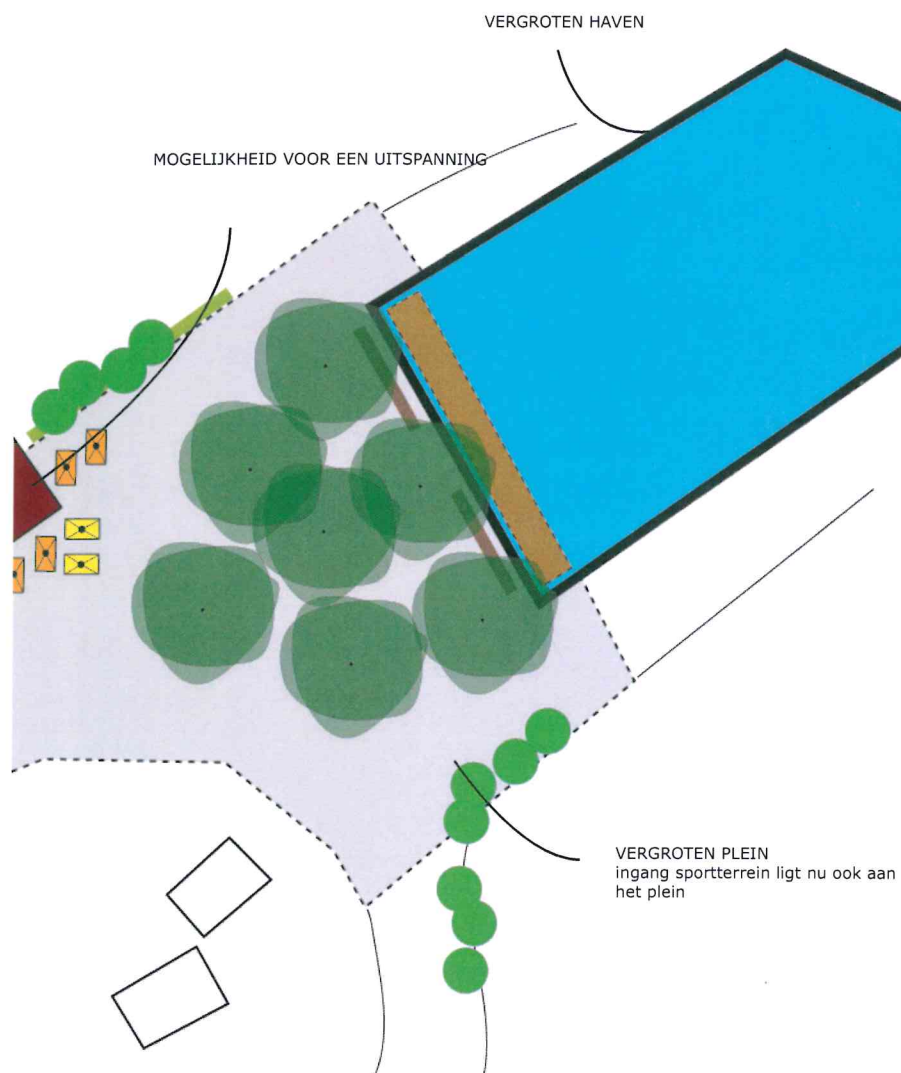
HOUTWAL
overgang Hondsrug-Hunzelaagte

AANBRENGEN KADE
MUUR+STEIGER

LINDEN
met bankjes
eronder

VELDKIEIEN
verharding

OPLOSSINGSRICHTING 1

OPLOSSINGSRICHTING 2

Advies

Voorgesteld wordt de haven te ontwikkelen tot een bijzondere plek. Geadviseerd wordt aan de kop van de haven een echt plein te maken, waar mensen elkaar ontmoeten. Dit plein wordt zo groot mogelijk, en de verschillende wegen takken hierop aan. Het plein wordt de verbindende schakel.

De haven zelf is thans wel heel bescheiden. Tenminste moet worden gestreefd naar een meer onderscheidende markering, bijvoorbeeld met een kademuur, zoals in Noordlaren. Overwogen kan worden de havenmond iets te vergroten, waardoor deze meer toont. Aan de kop van de haven wordt een brede steiger voorgesteld, die laag boven het water hangt. Hier kan men vissen of in de winter de schaatsen onder binden.

Het plein wordt ingericht met kleine veldkeien. Verspreid over het plein worden linden geplant. Daarmee wordt voor toekomstige generaties weer monumentaal geboomte aan de dorpskern toegevoegd. Door op het plein, deels onder de bomen en deels in de zon, banken te plaatsen verkrijgt het plein weer een verblijfskwaliteit, is het hier weer aangenaam toeven. Nagegaan moet worden wat de mogelijkheden zijn deze plek weer wat meer beschutting mee te geven. Het is denkbaar dat aan de haven een uitspanning wordt gerealiseerd, maar ook een houtwal kan de noordenwind breken. De glascontainer wordt ondergronds gesitueerd, aan de zijde van de ingang van het sportterrein.

Herv Kerk, Onnen.

5.4.4 Kapelklok

De kapelklok moet weer een plaats krijgen binnen het dorp. Het centrum van het dorp wordt gevormd door Mottenbrink – Bakkerstraat – Tiehof - Haven. Dit gebied werd vroeger ook wel aangeduid als de Tie.

Voorgesteld wordt de kapelklok binnen dit gebied te herplaatsen. Daarbij is keuze tussen:

- het historisch centrum: de haven
- het geografisch centrum: de Mottenbrink
- het sociaal centrum: de Tiehof

6 HOE VERDER....

6.1 Communicatie

Met het opstellen van het dorpsomgevingsplan heeft de werkgroep van Onnen bewezen dat zij zich sterk bij de ontwikkeling van hun dagelijkse woon- en werkomgeving betrokken voelt. De leden van de werkgroep hebben intensief bijgedragen aan het ontwerpproces. Zij hebben hun deskundigheid, meningen en tijd ingebracht. Kortom, hebben er energie in gestoken. Dat schept verplichtingen. De werkgroep mag dan ook verwachten dat het resultaat van dit proces haar weerslag zal vinden in het gemeentelijk (GVVP+, bestemmingsplan, welstandsnota) en provinciaal beleid.

Wil men de betrokkenheid bij de woonomgeving stimuleren, dan is een zorgvuldige communicatie over de ontwikkeling van die woonomgeving van cruciale betekenis. De werkgroep dringt aan op een tijdige en open communicatie met gemeente, provincie, Stichting Landschapsbeheer Groningen, Waterschap en het Groninger Landschap aangaande de ontwikkeling van het dorpsgebied.

6.2 Veiligheid als prioriteit

De toegenomen mobiliteit maakt, tezamen met de toename van het aantal woningen binnen het dorpsgebied en de uitbreiding van recreatieterreinen in de omgeving, dat de verkeersdruk in en rond Onnen sterk toeneemt. Bij de presentatie van het concept dorpsontwikkelingsplan aan de dorpsgemeenschap bleek hoezeer de veiligheid binnen het dorpsgebied door een ieder als knelpunt wordt ervaren. Het verbeteren van de verkeersveiligheid heeft daarom ook eerste prioriteit. Tegelijkertijd bleek dat er onder de dorpsbewoners grote verschillen van inzicht bestaan over de wijze waarop het verkeersvraagstuk moet worden aangepakt. De in het rapport voorgestane 'shared space benadering' wordt niet algemeen onderschreven.

Daarom verdient het aanbeveling om eerst met het dorpsgemeenschap het debat over de verkeerssituatie en over denkbare verkeersoplossingen verder uit te diepen. Onderdeel van dit debat kan een bezoek zijn aan een aantal andere

dorpen waar men recent inrichtingsmaatregelen heeft getroffen teneinde min of meer vergelijkbare verkeersproblemen tot een oplossing te brengen (Drachten, Joure, Bolsward, Wolvega).

Tijdens dit debat moeten zaken aan de orde komen als maximum snelheid, voorrangssituaties, fietsers wel of niet op de rijbaan etc. Pas wanneer over dat soort van basiskeuzen consensus bestaat kan worden gewerkt aan een concrete uitwerking van de verkeerssituaties binnen het dorp. Vanuit de visie op de Dorpsweg als geheel kunnen dan een aantal knelpuntsituaties in 2006 'met voorrang' worden uitgevoerd.

6.3 Lokale agenda

Uit de hoofdstuken 4 en 5 volgt een aantal concrete projecten. Deze laten zich, in willekeurige volgorde, benoemen tot de Lokale Agenda Onnen 2005-2015.

- Herinrichting Dorpsweg !!
- Uitwerken en ontwikkelen centrumgebied (Mottenbrink, omgeving haven, school/Tiehof)
- Uitwerken en bepalen van plek dorpsentrees
- Onderzoek vitaliteit laanbeplanting
- Bomenplan voor laanverjonging en laanherstel
- Stimuleren boombeplanting in de kern op private terreinen
- Stimuleren van herstel van houtwallen - beheerplan houtwallen
- Inpassen van het Chaletterrein op de Fruitberg - verdere aantasting van de Onner Es voorkomen
- Beeldkader voor nieuwbouw - openbare ruimte op dorpse (Onnense) schaal
- Beschermen van de openheid van het escomplex
- Beschermen van zandpaden en grasdijken
- Uitbreiden en verbinden wandelpaden
- Herplaatsen van de Kapelklok

De werkgroep dringt er op aan deze punten als Lokale Agenda Onnen in de periode tot 2015 nader uit te werken. Een prioritering is nauwelijks aan te geven. De prioritering volgt veelal uit de omgeving. Waar mogelijk wordt 'werk met werk' gemaakt.

6.4 Doorwerking beleid

De werkgroep gaat er van uit dat de resultaten van onderhavig dorpsomgevingsplan worden verwerkt in:

- het ruimtelijk beleid van de gemeente. Middels een
- herziening van het bestemmingsplan moeten de resultaten van het dorpsomgevingsplan in het gemeentelijk beleid worden verankerd.
- het ruimtelijk beleid van de Provincie

6.5 Evaluatie

De werkgroep stelt voor de voortgang van het dorpsomgevingsplan jaarlijks met gemeente te evalueren.

Stedelijk gebied		bestaan	toekomstig	zoekruimte	uitwerking
Stedelijk gebruik					
Stedelijk centrum					
Wettelijk woongebied, levens, natuur en recreatie					
Bedrijventerrein					
Windmolenpark					
Landelijk gebied		bestaan	toekomstig	zoekruimte	uitwerking
Landbouw					
Landbouw levens glastuinbouw					
Landbouw in grootschalig open gebied					
Landbouw in geof landschap					
Landbouw in gebied met belangrijke natuurwaarden					
Natuur (landwater)					
Natuur Waterbeschermingsgebied (landwater)					
Ecologische verbodingszone					
Bos					
Recreatie					
Milieu terrein					
Open water					
Infrastructuur		bestaan	toekomstig	zoekruimte	uitwerking
Landelijk hoofdwegennet (autoverkeer)					
Provinciaal hoofdwegennet (autoverkeer)					
Landelijk hoofdpoortwegennet					
Verbinding spoorweg					
Hogesnelheidslijn					
Intermodale hoofdvaartweg					
Overige waterwegen					
Overige aanduidingen					
MR-zone (geur/gerief)					
Regionale luchthaven					
Plangrens, levens provincie-/rijksgrens					

Verbod fysieke bodemaanlasting			
Grondwaterbeschermingsgebied inclusief waterspanningsgebied			
Staatsnatuurnatuurmonument land/water			
Milieuvordering riet van loepassing			
Siltoegebied			
Diverse beschermings- en milieu-aspecten (land/water)			
Vaanzicht indicator milieuvordering en siltoegebied riet van loepassing			
Vaanzicht indicator, geen natuurmonument			
Werden			
Essen			
MR-zone (geur/gerief)			
Aanduidingen water		grondwater	oppervlaktewater
Watersysteemgrens			
Drinkwater			
Industriewater			
Grondwateronttrekking industrie > 100.000 m³ per jaar			
Grondwateronttrekking drinkwater			
Droev plan			
Vloeder (kruipend)			
Zandwater			
Vlaarwater			
Aanzee, afvoer: berging			
Vlaarwater en aanvoer: afvoer: berging (bestaand/toekomstig)			
Waterloop met landschapswaarde			
Waterloop met natuurwaarde			
Reservering spaatbekken			
Overige aanduidingen			
Plangrens, levens provincie-/rijksgrens			
Bedrijventerrein (bestaand/toekomstig)			
Stedelijk gebruik (bestaand/toekomstig)			
Open water			
De Blauwe Stad			

BIJLAGE: beleidskader

Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP)

Haren 2005

Uitgangspunt bij het gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan Haren 2005 is het handhaven van en voortborduren op de huidige schaal en maat van de aanwezige infrastructuur. De belangrijkste conclusie is dat de huidige wegen over voldoende capaciteit beschikken om de verwachte toename van de verkeersdruk in de komende jaren op te vangen. Het GVVP zet vooral in op een versterking van de kwaliteit van de weg en de wegomgeving. Belangrijke doelstelling is het terugdringen van het sluipverkeer dat via Onnen en Noordlaren plaatsvindt. De filosofie van Shared Space vormt een belangrijke input voor het GVVP. Met Shared Space wordt een verdergaande integratie van de ruimtelijke ordening en verkeer&vervoer beoogd. Het is een benadering waarbij de rol van het autoverkeer in de openbare ruimte wordt teruggedrongen ten gunste van de overige vervoerswijzen en functies van de omgeving. Het wegontwerp is niet meer dominant. Stedenbouw, landschap en cultuurhistorie zijn uitgangspunten voor ontwerp.

Duurzaam veilig

Op 15 december 1997 hebben de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de Unie van Waterschappen (UvW), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en het Rijk hun handtekening gezet onder het Convenant Startprogramma Duurzaam Veilig Verkeer. Dit convenant benoemt de volgende onderwerpen:

- De volledige weginfrastructuur wordt ingedeeld in verkeersaders en verblijfsgebieden, als eerste stap in de categorisering van het wegennet.
- Binnen de bebouwde kom worden de 30 km/h-gebieden uitgebreid in aantal en in omvang.
- Buiten de bebouwde kom worden de 60 km/h-gebieden uitgebreid in aantal en in omvang.
- De voorrang op verkeersaders wordt geregeld.
- De voorrang op rotondes wordt geüniformeerd.
- De bromfiets zal, vooral binnen de bebouwde kom, op de rijbaan rijden.

- Voor fietser, bromfietzers en overige 'langzame' bestuurders komt er een einde aan hun uitzonderingspositie in de voorrangregeling: zij worden wat dit betreft gelijkwaardig aan de auto.
- Het Rijk stelt 200 miljoen gulden beschikbaar als tegemoetkoming in de kosten voor de uitvoering van de maatregelen door de andere overheden.
- De politiehandhaving wordt gestimuleerd door samenwerkingsafspraken op regionale basis. Daarnaast zal het Rijk de mogelijkheden bezien van bestuurlijke handhaving.

Provinciaal OmgevingsPlan (POP)

Het POP komt op basis van een inventarisatie van landschapswaarden en natuurwaarden tot een functiekaart. Daarnaast is er een afzonderlijke kaart met betrekking tot de aspecten 'water en milieu'.

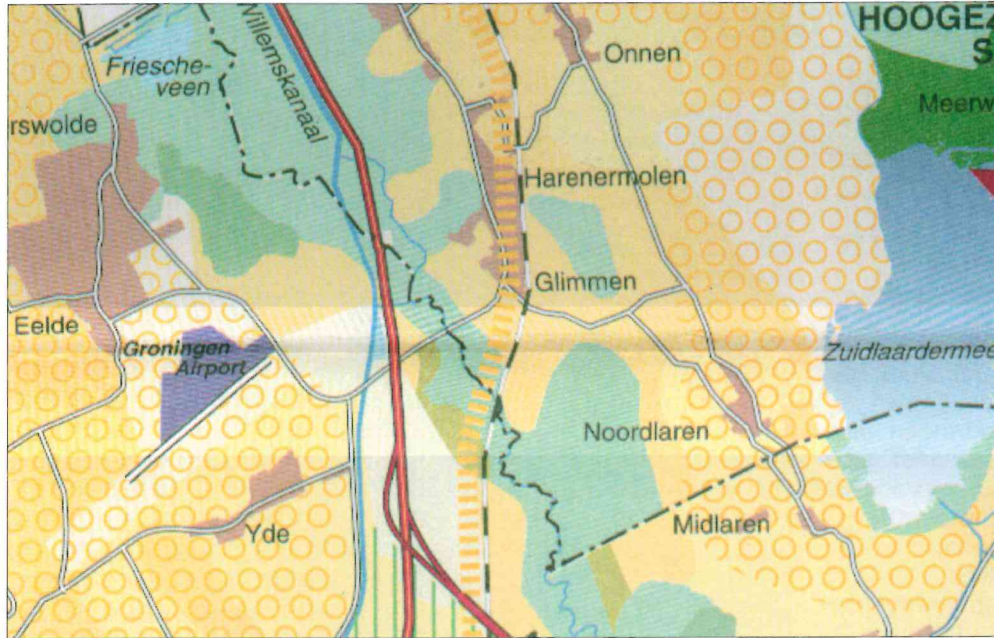
Inventarisatie landschapswaarden

Het POP maakt onderscheid tussen Hondsrug en Hunzelaagte. Op de Hondsrug ligt het 'esdorpenlandschap'. Binnen het dorpsgebied van Onnen is dit een kleinschalig besloten landschap, dat haar oorspronkelijke kenmerken heeft behouden. De Hunzelaagte is een grootschalig open landschap. Hierin ligt het 'wegdorpenlandschap'.

Inventarisatie natuurwaarden

Het POP onderscheidt van 'hoog' naar 'laag' de volgende waarde:

- Voor vogels en vegetatie betekenisvolle besloten akkerbouwgebieden (Hondsrug).
- Voor broedvogels en vegetatie betekenisvolle bos- en besloten gebieden (bossen Hondsrug).
- Voor broedvogels en vegetatie betekenisvolle graslandgebieden (Hunzelaagte).
- Betekenisvolle gebieden voor niet-broedvogels (ganzen, zwanen en steltlopers) (Hunzelaagte)

ECOLOGISCHE VERBINDINGSZONES PROVINCIE GRONINGEN STREEFMODEL OTTER

- ROUTE R11**
- routes**
- voortbouw op bestaand natuurgebied
 - voortbouw op bestaand natuurgebied
 - voortbouw op bestaand natuurgebied
- knelpunten**
- B ● knooppunt
 - C ● provinciale weg
 - D ● secundaire weg
 - E ● grote watergang
 - F ● spoorlijn
 - G ● nat knooppunt
 - H ● bebouwing
 - combinatie knooppunt

LEGENDA

Stedelijk gebied

- bestaand stedelijk gebied
- herstructurering woningbouw
- geplande woonbebouwing
- mogelijke woonbebouwing na 2010
- (gepland) bedrijventerrein
- (gepland) stedelijk groen/ borgwonen
- toekomstig water

natuur en landbouw

- natuurgebied (land)
- natuurgebied (water)
- bos
- natuur in landbouwgebied
- landbouw
- landbouw verweven met landschappelijke waarden
- landschapsbouw
- ontwikkeling landbouw in relatie tot bestaande landschappelijke structuur
- glastuinbouw

infrastructuur

- autosnelweg/autoweg
- autosnelweg/autoweg in studie
- spoorlijn
- magneetbaan in studie
- hov-lijn in studie
- hov-lijnover bestaand spoor
- waterwegen
- mogelijke recreatieve vaarroute

overig

- indicatieve regiogrens
- provinciegrens

Functiekaart

De functiekaart geeft op de Hondsrug de functie 'landbouw in gebied met belangrijke natuurwaarden' aan. In deze gebieden zijn het agrarisch gebruik en natuur en landschap als gelijkwaardige hoofdfuncties met elkaar verweven. Het accent ligt op de verweving van landbouw en waardevolle natuur, met water als belangrijke bindende factor. De Onneres, rondom 'het Veentje', is aangeduid als 'landbouw in gaaf landschap'. De flanken van de Hunzelaagte zijn in het 'tussengebied' (tussen Zuiderhooidijk en de weg naar het pompstation) aangeduid als 'landbouw'. Hier is het agrarisch gebruik richtinggevend. De lagere gronden in het 'tussengebied' zijn aangeduid als 'landbouw in gebied met belangrijke natuurwaarden'. De rest van de Hunzelaagte heeft de functieaanduiding 'natuur (land/water)'. In deze gebieden is natuur de richtinggevende hoofdfunctie. Deze functie is toegekend aan de natuurgebieden, inclusief de natuurlijke meren, plassen en bossen. Hieronder vallen ook gebieden die nog niet als natuurgebied zijn verworven en feitelijk als landbouwgebied in gebruik zijn. Deze gebieden houden tot de verwerving (op vrijwillige basis) hun agrarische functie.

Water en milieu

Onnen maakt deel uit van het watersysteem van de Hunzelaagte. De kaart "water en milieu" van het POP geeft zowel op de Hondsrug als in de Hunzelaagte 'diverse beschermings- milieuaspecten (land/water)' aan. Daarnaast geeft deze kaart de es weer, en geeft de kaart aan dat in de Hunzelaagte grondwateronttrekking ten behoeve van drinkwater plaatsvindt. In de Hunzelaagte is een grondwater-beschermingsgebied inclusief waterwingebied aangeduid.

Gebiedsvisie (zie kaart ZOZ)

De 'Gebiedsvisie Haren', vastgesteld in 1993, maakt onderscheid tussen landbouwgebied, beheergebied en reservaatgebied. De hogere gronden zijn aangeduid als landbouwgebied. In de Onnerpolder is een 'Tussengebied' aangeduid (tussen Zuiderhooidijk en de weg naar het waterpompstation) als beheersgebied. In dit gebied is in de toekomst een belangrijke rol voor de landbouw weggelegd. Hier moeten de boeren, onder afspraken ten aanzien van het beheer, hun bedrijf uit kunnen blijven oefenen. De gebieden ter weerszijden hiervan zijn aangeduid als reservaatgebied.

Ook in de reservaatgebieden is een voortzetting van het landbouwkundig gebruik denkbaar, zij het dat de natuurontwikkeling richtinggevend is.

Regiovisie

De kaart van de Regiovisie geeft delen van de Hunzelaagte aan als 'natuurgebied land'. De Hondsrug, de flanken van de Hunzelaagte en delen van de Hunzelaagte zijn aangeduid als 'ontwikkeling landbouw verweven met natuur en landschap', waarbij aan delen als de aanduiding 'ontwikkeling landbouw in relatie tot bestaande landschappelijk structuur' is toegevoegd.

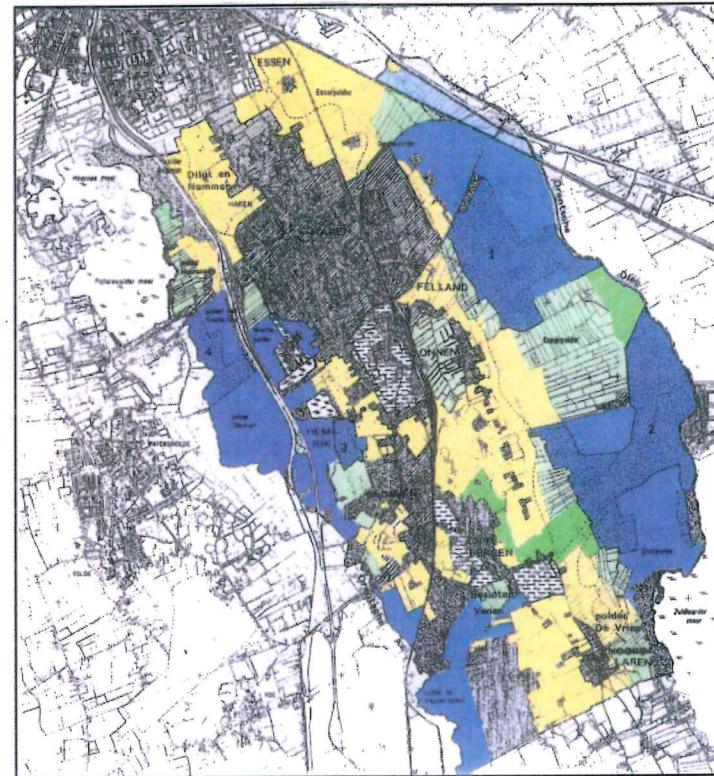
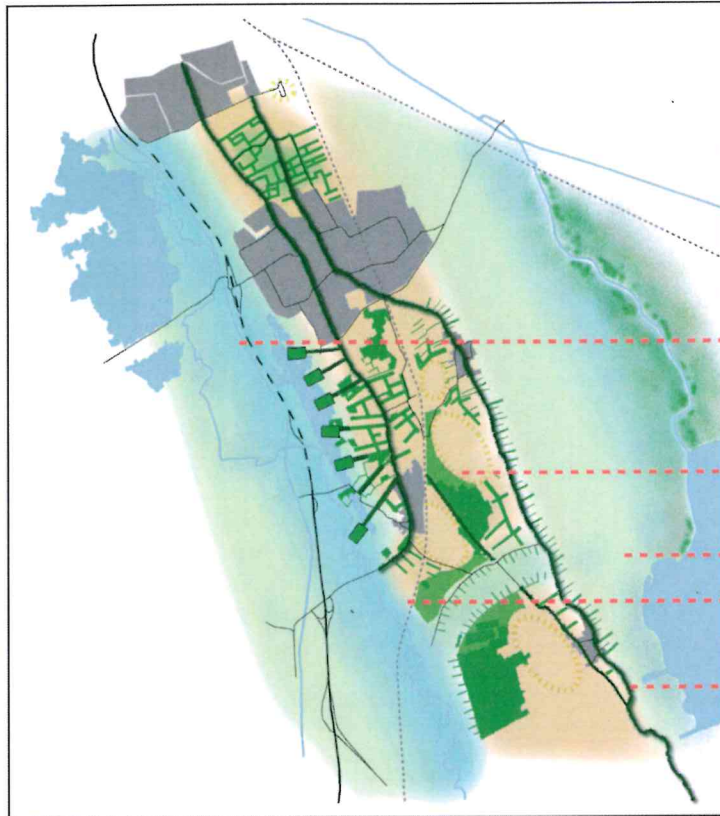
De Regiovisie zoekt naar de balans tussen de opgaven op het gebied van wonen en werken, en de opgaven op het gebied van natuur, landschap en water. Om deze 'groen-blaauwe opgaven' beter te kunnen bewaken is als onderdeel van de Regiovisie het 'Regiopark' opgesteld.

Het project 'Regiopark' beoogt gecoördineerd uitvoering te geven aan de ontwerpogaven in het landelijk gebied binnen de regio. Tot voor kort was er vanuit de Regiovisie wel aandacht voor natuur, landschap en water, maar vond er vanuit de Regiovisie geen sturing plaats op de ontwikkeling ervan. Met het benoemen van het regioproject Regiopark is het waarborgen en versterken van de kwaliteiten van het landelijk gebied onder druk van de doorgaande verstedelijking gedefinieerd als een regionale verantwoordelijkheid. Het project Regiopark streeft naar een nadrukkelijker rol voor groenvoorziening en recreatiefaciliteiten voor het stedelijk gebied, waarin natuur, water, landbouw, recreatie en wonen zich harmonieus samenvoegen en waarin cultuurhistorische waarden zichtbaar behouden blijven.

Hunzevisie

De Hunzevisie streeft naar een grootschalige natuur-ontwikkeling in de Hunzelaagte door het beter benutten van de potenties die het aanwezige kwelwater biedt en door het langer vasthouden van het gebiedseigen water.

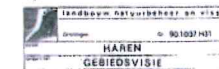
Het Streefbeeld wordt voor het laagste deel gevormd door een stelsel van broekbossen en zeggemoerassen, dooraderd door een patroon van waterlopen en veenpoelen, omgeven door bloemrijke gras- en hooilanden op de hogere flanken.

HAREN GEBIEDSVISIE natuur en landbouw in de ecologische hoofdstructuur

- reservaatgebied begrensd I te fase I
- reservaatgebied te begrenzen
- natuurontwikkelingsgebied
- beheersgebied te begrenzen
- beheersgebied naar uit te werken in het kader van de landinrichting
- landbouwgebied
- verdeling van de functies landbouw en natuur (reservaat/beheersgebied) nader uit te werken in het kader van de landinrichting
- bebouwing
- bos, natuurgebied, recreatie
- water
- a.a. +0.52 m.
- - - - - blokgrans herinrichting Haren

vastgesteld door:
Gedeputeerde Staten
op 11 mei 1993

LOP VISIEKAART

In het *Drentsche Aa gebied* wordt een sterke vernatting nagestreefd, waarbij het accent ligt op het versterken van de natuur- en cultuurwaarden. Hier worden natuurwaarden ontwikkeld die zijn gekoppeld aan bepaalde vormen van een cultureel beheer (hooilanden, dotterbloemgraslanden, blauw-graslanden etc).

Op de *Hondsrug* ligt het accent op het versterken van het fijnmazig mozaïekpatroon en het weer zichtbaar maken van nog latent aanwezige historische structuren als de escomplexen.

In de *Hunzelaagte* wordt een functiecombinatie tussen natuurontwikkeling en waterberging voorgestaan.

In de *overgangszone van Drentsche Aa naar Hondsrug* ligt het accent op het wegnemen van de aanwezige ruimtelijke, functionele en ecologische barrières en op het versterken van de landgoederengordel.

In de *overgangszone van Hondsrug naar Hunzelaagte* ligt het accent op het versterken van de oorspronkelijke fijnmazige structuur van houtwallen en singels zowel haaks op als parallel aan de Hondsrug.

Water 2000+

Water 2000 + geeft aan dat in de Onner- en Oostpolder wordt gezocht naar extra ruimte voor noodberging. Onderzocht moet worden wat de mogelijkheden zijn delen van de polder in te richten als noodberging. Naar verwacht zullen deze gebieden incidenteel (enkele keren per eeuw) in geval van een piekbelasting onderstromen. Deze noodbergingsgebieden worden omdijkt, om de aanliggende landbouwgebieden tegen wateroverlast te beschermen. Mogelijk worden deze bergingsgebieden omgevormd naar natuurgebieden. De aanwijzing van bergingsgebied en noodbergingsgebied in het waterschap Hunze en Aa's-ontwerp-planuitwerking is vastgesteld door GS Groningen op 14 juni 2005.

Landschapsontwikkelingsplan (LOP)

Centraal uitgangpunt van het LOP is het versterken van het onderscheid tussen:

- het stroomdallandschap van de Drentsche Aa
- de Hondsrug
- de Hunzelaagte
- en het ruimtelijk verder aanzetten van de overgangen van Drentsche Aa naar Hondsrug en van Hondsrug naar Hunzelaagte.

Op de Hondsrug ligt het accent op het versterken van het fijnmazig mozaïekpatroon en het weer zichtbaar maken van latent aanwezige structuren als de escomplexen.

In de overgangszone van Hondsrug naar Hunzelaagte ligt het accent op het versterken van de oorspronkelijke fijnmazige structuur van houtwallen en hagen zowel haaks op als parallel aan de Hondsrug.

bosch slabbers

TUIN- EN LANDSCHAPSARCHITECTEN

Zwaardstraat 16
2584 TX Den Haag
telefoon 070 3554407
fax 070 3061618
e-mail den-haag@bosch-slabbers.nl
internet www.bosch-slabbers.nl